

סדר

תוספתא יומית

בהגהה חדשה לפי גסחאות מדיקות ובנקוד מלא

בפי תקנת והדרכת

מרן מוהרא"ש שליט"א

הלמוד לשבוע פרושת ויחי (ו' - י"ב טבת) תשע"ה

מסכת סוטה (א-ז)

יצא לאור ערב שבת קדש לסדר ויגש תשע"ה

על ידי תלמידי מתיבתא 'היכל הקדש' חסידי פרסלב

עיר הקדש ירושלים תובב"א

הַזְדַּמְנוּת נִפְלְאָה!

”הַמִּשְׁתַּתֵּף בְּהַדְפָּסַת ”אֲשֶׁר
בַּנְּחָל”, (אף כַּמּוֹה אֲנָשִׁים בְּנִחָד), יִזְכֶּה
לְיִשׁוּעָה בְּכָל עֵגוֹן שִׁיצְטָרֵךְ...”

(כ"ק מרן מוהרא"ש שליט"א)

לְנִטְיִילַת חֵלֶק בְּהַדְפָּסַת הַכָּרְכִים
הַקְדוּשִׁים שֶׁל 'אֲשֶׁר בַּנְּחָל':

052-7622316

נערך לעילוי נשמת זקני

הרב הגאון רבי משה בן רבי שלום בעל הזמנת משה'

על התורה וש"ס – ד' טבת תשס"ב

יום ראשון, ו' טבת

למדת פְּכָר דף היומי? בבבלי: יבמות פה; ירושלמי: תרומות לג

מפכת סוטה פרק ראשון

א. המקנא לאשתו. רבי אליעזר אומר: מקנא לה על פי שתים, ומשקה על פי אחד או על פי עצמו. המקנא לאשתו על פי עד אחד, או על פי עצמו, ומשקה לה על פי שנים. השיבו חכמים לדברי רבי יוסי ברבי יהודה: אין לדבר סוף. אי זו היא עדות הראשונה? זו עדות סתירה. עדות אחרונה – זו עדות טמאה. וכמה היא שעור סתירה? כדי טמאה. וכמה היא טמאה? כדי

ביאתה. וכמה היא כְּדֵי בִיאָה? כְּדֵי הַעֲרָאָה. וכמה היא הַעֲרָאָה? רבי אליעזר אומר: כְּדֵי חֲזֵרַת דְּקָל. רבי יהושע אומר: כְּדֵי מְזִיגַת כּוֹס. כֵּן עֲזָאִי אומר: כְּדֵי לְשִׁתּוֹתוֹ. רבי עקיבה אומר: כְּדֵי לְצִלּוֹת בִּיצָה. רבי יהודה כֵּן בְּתִירָא אומר: כְּדֵי לְגַמְעָה. רבי אליעזר כֵּן יִרְמִיָּה אומר: כְּדֵי לְקַשֵּׁר הַגְּרָדִי נִימָא. חֲנַן כֵּן פִּינְחָם אומר: כְּדֵי שְׁתּוֹשִׁיט אֶצְבַּע לְתוֹךְ פִּיָּה, לְתַן קִיסָם. פְּלִימוֹ אומר: כְּדֵי שְׁתּוֹשִׁיט יָדָה לְפַל לְפֹזֵל כְּפָר, וְאַף עַל פִּי שְׂאִין רְאִיָּה לְדַבְּרָה, זָכַר לְדַבְּרָה שֶׁנֶּאֱמַר (משלי ו, כו): "כִּי בְּעַד אִשָּׁה זֹנָה עַד כְּפַר לָחֶם".

ב. רבי יהודה אומר: בַּעֲלָה נֶאֱמָן עָלֶיךָ, מִקַּל וְחֹמֶר: וּמַה נִּדְּהָ, שְׁחִיבִים עַל בִּיאָתָה כֶּרֶת – בַּעֲלָה נֶאֱמָן עָלֶיךָ, סוּטָה, שְׂאִין חִיבִין עַל בִּיאָתָה כֶּרֶת – אֵינּוּ דִין שִׁיחָא בַּעֲלָה נֶאֱמָן עָלֶיךָ? אָמְרוּ לוֹ: וְכָל שְׂכָנֵי הַוָּאֵיל וְאִין חִיבִין עַל בִּיאָתָה כֶּרֶת – לֹא יְהִי בַּעֲלָה נֶאֱמָן עָלֶיךָ! דְּבַר אַחֵר: לֹא! אִם אָמַרְתָּ בְּנִדְּהָ שִׁישׁ לָהּ הִתֵּר אַחֵר אֶסְפְּרָה – תֵּאמַר בְּסוּטָה, שְׂאִין לָהּ הִתֵּר אַחֵר אֶסְפְּרָה? וְאֹמֵר (משלי ט, יז): "מַיִם גְּנוּבִים יִמְתְּקוּ וְגו'". רבי יוסי

אומר: הכתוב האמינו עליה, שנאמר (במדבר ה, טו): "והביא האיש את אשתו אל הכהן".

ג. מעליו אותה לשערי מזרח, לשערי נקנור, ששם משקים את הפוטות, מטהרין את היולדות, ומטהרין המצרעים, שנאמר (מלכים א ה, לא לב): "את אשר יחטא איש לרעהו ואתה תשמע השמים ועשית וּשְׁפַטְתָּ אֶת עַבְדֶּיךָ לְהַרְשִׁיעַ רָשָׁע לְתֵת דִּרְכּוֹ בְּרֵאשׁוֹ" – "וּצְבַתָּהּ בְּטִנָּה וְנִפְלְתָה יְרֻכָהּ" (במדבר ה, כז). "וּלְהַצְדִּיק צְדִיק לְתֵת לוֹ בְּצַדִּיקְתּוֹ" – "וְאִם לֹא נִטְמָאתָ הָאִשָּׁה וְטַהוֹרָה הִיא וְנִקְתָּה וְנִזְרָעָה זָרַע". היא עומדת מבפנים, והכהן עומד מבחוץ, שנאמר (במדבר ה, יח): "והעמיד הכהן את האשה לפניו ה'", ואין כהן לפניו, וכדרך שמאימין עליה שתחזור בה – כן מאימין עליה שלא תחזור בה. אומרים לה: בתי! אם ברור לך שאת טהורה – עמדי על בוריה, ושתי, שאין הפנים הללו דומין אלא לסם יבש שנתון על גבי בשר חי, אם יש שם מכה – מחלחל ויורד. אין שם מכה – אינו מזיקו.

ד. אין משקין שתי סומות באחת, שלא יהא לבה גם בתכרתה. רבי יהודה אומר: לא מן השם הוא זה, אלא משום

שְׁנַאָמֶר (במדבר ה, טז): "וְהִקְרִיב אֶתֶּה תִּפְחֹן" – אַחַת מִקְרִיב, וְלֹא שְׁתַּיִם.

ח. כְּהֻנִּים מְטִילִין בִּינֵיהֶם גּוֹרְלוֹת. כָּל מִי שֶׁעָלָה גּוֹרְלוֹ, וְאַפִּילוּ כַּחַן גָּדוֹל – יוֹצֵא וְעוֹמֵד בְּצַד סוּטָה, וְאוֹחֵז בְּכַנְדִּיתָ, אִם נִקְרָעוּ – נִקְרָעוּ. וְאִם נִפְרְמוּ – נִפְרְמוּ. עַד שֶׁמִּגְלָה לְבָהּ, וְסוֹתֵר אֶת שְׁעָרָה; רַבִּי יְהוּדָה אָמַר: אִם הָיָה לְבָהּ נָאָה – לֹא הָיָה מִגְלָהּ, וְאִם הָיָה שְׁעָרָה נָאָה – לֹא הָיָה סוֹתָרָה, מִפְּנֵי פְּרִחֵי כְּהוֹנָה.

ו. שְׁלֹשָׁה צְרִיכִין שְׁיֵרְאוּ עַל פְּנֵי הַמַּיִם, אֶפֶר פָּרָה וְעֶפֶר סוּטָה, וְדָם צִפּוֹר. אֶפֶר פָּרָה – כְּדֵי שְׁיֵרְאוּ עַל פְּנֵי הַמַּיִם. עֶפֶר סוּטָה – כְּדֵי שְׁיֵרְאָה עַל פְּנֵי הַמַּיִם. דָּם צִפּוֹר שֶׁל מְצוֹרֵעַ – כְּדֵי שְׁיֵרְאָה עַל פְּנֵי הַמַּיִם. רַק יְבֻמָּה – כְּדֵי שְׁיֵרְאָה לְעֵינֵי הַזְּקֵנִים.

ז. רִשְׁאִין הַכְּהֻנִּים לַתֵּן בְּשִׁירֵי מְנַחֹת יַיִן, שְׁמֶן וְדִבְשׁ, וְאַסּוּרִין לְחַמֵּץ. כָּל הַמְּנַחֹת שֶׁבַתְּוֹרָה טְעוּנָה שְׁמֶן וְלִבְנָה, חוּץ מִמְּנַחַת חוּטָא וּמְנַחַת קְנָאוֹת, שְׁנַאָמֶר (במדבר ה, טז): "לֹא יִצַק עָלָיו שְׁמֶן וְלֹא יִתֵּן עָלָיו לִבְנָה" וְגו'. רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר: כָּל חֲטָאוֹת שֶׁבַתְּוֹרָה – אֵין טְעוּנָה נְסֻכִּים, חוּץ מִחֲטָאוֹתָו וְאַשְׁמוֹ שֶׁל

מצורע, שלא יהא קרבן חוטא מהדר. רבי טרפון אומר: כל זכרונות שבתורה נאמרו למזכה, חוץ מזו שנאמר (במדבר ה, טו): "מנחת זכרון מזפרת עון". רבי עקיבה אומר: אף זו למזכה, שנאמר (במדבר ה, כח): "ואם לא נטמאה האשה וטהורה היא ונקתה ונזרעה זרע".

יום שני, ז' טבת

למדת כבוד דף היומי? בבלי: יבמות 90; ירושלמי: תרומות לד

מסכת סוטה פרק שני

א. הִיָּה נוֹטֵל אֶת מַגְלַתָּהּ וְנִכְנַם לּוֹ לְאוֹלָם, טַבְּלָא שֶׁל זָהָב הִיָּתָה קְבוּעָה בְּכַתְּלוֹ שֶׁל הֵיכָל וְהִיא נִרְאִית בְּאוֹלָם, מִמְּנָה רוֹאָה וְכוּתָב, לֹא חִסֵּיר וְלֹא יִתִּיר, יוֹצֵא וְעוֹמֵד בְּצַד סוֹטָה, קוֹרֵא וְדוֹרֵשׁ, וּמְדַקְדֵּק בְּכָל דְּקִדּוּקֵי פְּרִשָּׁה, וּמְשַׁמְּיעָהּ בְּכָל לְשׁוֹן שְׁשׁוּמְעֵת, בְּדֵי שֶׁתִּהְיֶה יוֹדַעַת עַל מַה הִיָּתָה שׁוֹתָה וּבִפְהֵי הִיָּתָה

שֹׁתֶה, עַל מַה הִיְתָה טְמֵאָה וּבִמָּה הִיְתָה טְמֵאָה, וְאוֹמֵר לָהּ: 'מִשְׁבִּיעַ אֲנִי עֲלֶיךָ, וְיָבֵא עֲלֶיךָ וְיִבֹאֵא עֲלֶיךָ' – זֶה אֱלֹהִים. 'מִשְׁבִּיעַ עֲלֶיךָ' – זֶה שְׁבוּעָה. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: אֲמֵן שֶׁלֹּא נְטַמְאֵתִי, אֲמֵן שֶׁלֹּא אֶטְמָא, לֹא שֶׁהַפִּיּוֹם בּוֹדֵקִין אוֹתָהּ מִיָּד, אֲלֹא אֶפְלוּ תְקַלְקֵל לְאַחַר עֵשָׂרִים שָׁנָה – הַפִּיּוֹם מִתְעַרְרִין עֲלֶיךָ, שֶׁנֶּאֱמַר (בַּמִּדְבָּר ה', טו): "מִנְחַת זִכְרוֹן מִזֵּבֶרֶת עֹזֵן, נִכְנָם וְכוֹתֵב, יוֹצֵא וּמוֹחֵק.

ב. עַד שֶׁלֹּא נִמְחַקָּה הַמְּגִלָּה, אֲמָרָה: 'אֲנִי שֹׁתֶה', אוֹ שֶׁאֲמָרָה: 'טְמֵאָה אֲנִי', אוֹ שֶׁבֹּאוּ עֵדִים וְאָמְרוּ שֶׁהִיא טְמֵאָה – הַפִּיּוֹם נִשְׁפָּכִין, וְאֵין בְּהֵן מִשּׁוּם קְדֻשָּׁה, וּמְגִלָּתָהּ נִגְנָזֶת תַּחַת צִירוֹ שֶׁל הַיֵּכֶל, וּמִנְחָתָהּ מִתְפַּזֶּרֶת. נִמְחַקָּה הַמְּגִלָּה וְאֲמָרָה: 'אֲנִי טְמֵאָה' – הַפִּיּוֹם נִשְׁפָּכִין, וְאֵין בְּהֵן מִשּׁוּם קְדֻשָּׁה, וּמְגִלָּתָהּ נִגְנָזֶת תַּחַת צִירוֹ שֶׁל הַיֵּכֶל, וּמִנְחָתָהּ מִתְפַּזֶּרֶת בְּבֵית הַדָּשָׁן, וְאֵין מְגִלָּתָהּ בְּשָׂרָה לְהִשְׁקוֹת בָּהּ סוּטָה אַחֲרָת.

ג. נִמְחַקָּה הַמְּגִלָּה, וְאֲמָרָה: 'אֲנִי שֹׁתֶה' – מְעַרְעְרִין אוֹתָהּ וּמִשְׁקִין אוֹתָהּ בְּעַל כְּרַחֲמֵי רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בְּצִבְתָּ שֶׁל בְּרוֹזל פּוֹתְחִין פִּיהָ שֶׁל זֶה וּמְעַרְעְרִין אוֹתָהּ וּמִשְׁקִין אוֹתָהּ בְּעַל כְּרַחֲמֵי. אֲמַר לֹא רַבִּי עֲקִיבָא: וְכִי לָמָּה מִשְׁקִין אוֹתָהּ? לֹא לְבִדְקָהּ? הֲרֵי

זו בדוקה ומנוולת! אלא לעולם יכולה היא שתחזור, עד שתקרב מנחתה. קרבה מנחתה ואמרה: 'איני שותה' – מערערין אותה ומשקין אותה בעל ברהה.

ד. רבי אלעזר אומר: שתי קנאות האמורות בפרשה, קנאה אחת שמקנא לבעל, ואחת שמקנא למקום. רבי שמעון בן אלעזר אומר משום רבי מאיר: מה תלמוד לומר (במדבר ה, כב): "ואמרה האשה אמן אמן" – ראוייה היתה האשה לבא עליה פרעניות גדולות מאלו, שהביאה עצמה לידי ספק זה, אלא שניקל גולה, שנאמר (שם): "ונקתה" – נקתה מכל פרעניות הראויות לבא עליה. רבי יהודה בן בתירא אומר משום רבי אלעזר בן תימא: מה תלמוד לומר (שם): "ואם לא נטמאה האשה" – שאם היתה יולדת בצער – יולדת ברוח, נקבות – יולדת זכרים, מכערין – יולדת נאים. שחורים – יולדת לבנים. קצרים – יולדת ארפים. אחד אחד – יולדת שנים שנים.

ה. תינוק שלא בלו לו חדשיו – הרי זה מכלה עולם. על כל ביאה וביאה שבא עליה בעלה – הרי הוא תיב עליה.

ו. נְמַמָּאָה מִנְחָתָהּ עַד שְׁלֹא קִדְשָׁהּ בְּכָלִי – הַרִי הִיא בְּכָל
הַמְּנַחֲוֹת. תַּפְּדָה וְתֹאכַל. מִשְׁקֵדְשָׁהּ בְּכָלִי – תַּעֲבֵר צוּרְתָהּ
וְתֵצֵא לְבֵית הַשְּׂרָפָה. קָרְבָּה מִנְחָתָהּ וְלֹא הִסְפִּיק לְקָרֵב הַקִּמְיָן
עַד שְׁמַת הַבַּעַל, אוֹ שְׁמַתָּהּ הִיא – שִׁירִים אֲסוּרִים, שְׁעַל הַסֶּפֶק
בְּאֵת בְּתַחֲלָהּ, בְּפָרָה סִפְקָהּ וְהִלְכָה לָהּ. קָרֵב הַקִּמְיָן וְאַחַר כֵּן
מָתָה הִיא, אוֹ שְׁמַת הַבַּעַל – שִׁירִים מִתְרִין, שְׁעַל הַסֶּפֶק בְּאֵתָהּ
מִתַּחֲלָה, בְּפָרָה סִפְקָהּ וְהִלְכָה לָהּ. בָּאוּ לָהּ עֲדִים שֶׁהִיא טְמֵאָה,
בֵּין כֶּךָ וּבֵין כֶּךָ – מִנְחָה אֲסוּרָה, נִמְצְאוּ עֲדִים זֹמְמִין – בֵּין כֶּךָ
וּבֵין כֶּךָ מִנְחָתָהּ חֲלוּן.

ז. כָּל הַנְּשׂוֹאוֹת לַכֹּהֵן, בֵּין בְּהֵנָת, בֵּין לְוִיָּה, בֵּין יִשְׂרָאֵלִית – אִין
מִנְחָתָהּ נֹאכְלָת, מִפְּנֵי שֵׁישׁ לוֹ בָּהּ שְׂתַפּוֹת, וְאִין עוֹלָה בְּלָהּ
כְּלִיל לְאֲשִׁים, מִפְּנֵי שֵׁישׁ לוֹ בָּהּ שְׂתַפּוֹת, בִּיצֵד הוּא עוֹשָׂה?
הַקִּמְיָן קָרֵב לְעֵצְמוֹ וְשִׁירִים קָרְבִין בְּעֵצְמוֹ. רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי
שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: קִמְיָן קָרֵב בְּעֵצְמוֹ וְשִׁירִים מִתְפָּזְרִין.

ח. כֹּהֵן עוֹמֵד וּמִקְרִיב עַל גְּבֵי הַמִּזְבֵּחַ, מַה שְּׂאִין בֶּן בְּכֵהֵנָת.
הָאִישׁ זִכְאִי בְּבִתּוֹ בְּקִדּוּשִׁיהָ, בְּכֶסֶף בְּשֹׁמֵר וּבְכִיאוּתָהּ, וְזִכְאִי
בְּמִצִּיאָתָהּ, וּבְמַעֲשֵׂה יָדֶיהָ, וּבְהַפְרַת נְדָרֶיהָ – מַה שְּׂאִין בֶּן

באשה. האיש עובר על מצות עשה שהזמן גרמא – מה שאין
בן באשה. האיש עובר על "בל תקיף" ועל "בל תשחית", ועל
"בל תטמא למתים" – מה שאין בן באשה. האיש גדון "בן
סורר ומורה" ואין האשה גדונית "בן סורר ומורה". האיש
מעטף ומספר, והאשה מעטפת ואין מספרת. האיש נמכר
ונשנה, ואין האשה נמכרת ונשנית. האיש נמכר עבד עברי,
ואין האשה נמכרת עבד עברי. האיש נרצע ואין האשה
נרצעת. האיש קונה עבד עברי, ואין האשה קונה עבד עברי.

יום שלישי, ח' טבת

למדת כפר דף היומי? בבלי: יבמות פז; ירושלמי: תרומות לה

מסכת סוטה פרק שלישי

א. היה רבי מאיר אומר: מנין אתה אומר שבמדה שאדם
מודד בה מודדין לו, שנאמר (ישעיהו כג, ח): "במאסאה בשלחה

תְּרִיבְנָה", אִינן לִי אֵלָא סָאָה, מַנִּין לְרַבּוֹת תְּרַקֵּב וַיְחִי תְרַקֵּב?
 קֵב וַיְחִי, קֵב רֹבְעֵי, וַיְחִי רֹבְעֵי, תַּמּוֹן וְעוֹבְלָא, תַּלְמוּד לֹמֵר
 (ישעיה ט, ה): "כִּי כָּל סְאוֹן סְאוֹן בְּרַעַשׁ" – הָרִי כָּאֵן מְדוּת הַרְבֵּה,
 חֲשִׁבֹנוֹת הַרְבֵּה. אִינן לִי אֵלָא דְבַר הַבֵּא בְּמִדָּה, מַנִּין שְׂאֵפְלוֹ
 פְּרוּשׁוֹת קְטַנּוֹת מְצַטְרָפוֹת לְחֲשִׁבוֹן גְּדוֹל? תַּלְמוּד לֹמֵר (קִהְלֵת ז,
 כו): "אַחַת לְאַחַת לְמִצְאָה חֲשִׁבוֹן". וְכֵן מְצִינּוּ בְּסוּטָה, שְׂבִמְדָּה
 שְׂמִדָּדָה – בְּהַ מְדָדוּ לָהּ. הִיא עֲמִדָּה עַל פֶּתַח בֵּיתָה לְרֵאוֹת לוֹ
 – לְפִיכָּךְ בַּחֲזוֹן מְעַמִּידָה עַל שְׁעָרֵי נִיקְנוֹר וּמְרֵאָה קְלוּנָה לְכָל.
 הִיא פְּרָסָה לוֹ סוּדְרִין נָאִין עַל רֵאשִׁיָּה – לְפִיכָּךְ בַּחֲזוֹן נוֹטֵל
 צְעִיפָה מְרֵאשִׁיָּה וּמְנִיחָה תַּחַת רַגְלֵיהָ. הִיא קְלָעָה לוֹ שְׁעָרָה –
 לְפִיכָּךְ בַּחֲזוֹן סוּתְרָה. הִיא קְשֻׁטָּה פְּנִיָּה – לְפִיכָּךְ פְּנִיָּה מוֹרִיקוֹת.
 הִיא כְּחֻלָּה לוֹ עֵינֵיהָ – לְפִיכָּךְ עֵינֵיהָ בּוֹלְטוֹת. הִיא הֲרֵאָתָה לוֹ
 בְּאַצְבָּע – לְפִיכָּךְ צְפִרְנֵיהָ נוֹשְׂרוֹת. הִיא הֲרֵאָתָה אֶת בְּשָׂרָה –
 לְפִיכָּךְ בַּחֲזוֹן קוֹרַע חֻלְקָה, וּמְרֵאָה קְלוּנָה לְרַבִּים. הִיא חֲגָרָה לוֹ
 בְּפָנָיִם – לְפִיכָּךְ בַּחֲזוֹן מְבִיא חֶבֶל מִצְרֵי וְקוֹשֶׁר לְמַעְלָה מִדְּדֵיהָ,
 וְכָל הַרֹצֵחַ לְרֵאוֹת בָּא וְרוֹאֵה. הִיא פְּשֻׁטָּה לוֹ יֶרְכָה – לְפִיכָּךְ
 יֶרְכָה נִמְסָת. הִיא קְבֻלְתוֹ עַל פְּרָסָה – לְפִיכָּךְ פְּרָסָה צָבָה. הִיא
 הֲאֵבִילתוֹ מְעַדְנֵי עוֹלָם – לְפִיכָּךְ מְנַחֶתָה מְאֻבָּל בְּהֶמְתָּ. הִיא

השקתנו יזין בכוסות משבחות – לפיכך בהן משקה אותה מים המורים במקדה של הרם. היא עשתה בסתר שנאמר (איוב כד, טו): "ועין נאף שמרה נשף לאמר" וגו', ואינה יודעת היושב בסתרו של עולם שם בה פנים, שנאמר (שם): "וסתר פנים ישים". דבר אחר: מלמד שהמקום מוציא סתרה לגלוי, שנאמר (משלי כו, כו): "תכסה שנאה במשאון תגלה רעתו בקהל" וגו'.

ב. אנשי המבול לא נתנאו לפני המקום אלא מתוך הטובה שהשפיע להם, שנאמר (איוב כא, ט – יג): "בתייהם שלום מפחד ולא שבט אלוה עליהם וגו'." שורו עבר ולא יגעל תפלט פרתו ולא תשבל; ישלחו כצאן עויליהם וילדיהם ירקדו; וכתוב: "ישאו בתף וכנור וישמחו לקול עוגב". וכתוב: "יבלו בטוב ימיהם" וגו'. היא גרמה להם שאמרו לאל סור מפנינו ודעת דרכיך לא חפצנו; מה שדי כי נעבדנו ומה נועיל כי נפגע בו (איוב יד – טו). אמרו: כלום צריכין אנו לו אלא לטפה של גשמים? הרי יש לנו נהרות ומעינות שאנו מסתפקין בהם בימות החמה ובימות הגשמים, שנאמר (בראשית ב, ו): "ואד יעלה מן הארץ"; אמר להם המקום: בטובה שהשפעה לכם, בה אתם

מִתְנַגְּאִים לְפָנָי? בַּה אֲנִי נִפְרָע מִכֶּם! מַהוּ אֹמֵר (שָׁם ו, יז): "וְאֲנִי הִנְנִי מֵבִיא אֶת הַמַּבּוּל מִיָּם עַל הָאָרֶץ". רַבִּי יוֹסֵי בֶן דֹּוֹרְמָסְקִית אֹמֵר: דֹּוֹר הַמַּבּוּל לֹא נִתְנַגְּאוּ לְפָנָי הַמְּקוֹם אֲלֵא בְּגִלְגַּל עֵינַן שְׂדוּמָה לְמִיָּם, שְׁנֵאמַר (שָׁם ו, כ): "וַיִּקְחוּ לָהֶם נָשִׁים מִכָּל אֲשֶׁר בְּחָרוּ", לְפִיכֹד דָּן אוֹתָם בְּמִיָּם שְׂדוּמָה לְגִלְגַּל עֵינַן, שְׁנֵאמַר (שָׁם ו, יא): "בַּיּוֹם הַזֶּה נִבְקְעוּ כָּל מַעֲיִנוֹת תְּהוֹם רַבָּה" וְגו'.

ג. אֲנָשֵׁי הַמַּגְדָּל לֹא נִתְנַגְּאוּ לְפָנָי הַמְּקוֹם אֲלֵא מִתּוֹךְ הַטּוֹבָה שֶׁהַשְּׁפִיעַ לָהֶם, שְׁנֵאמַר (בְּרֵאשִׁית יא, א–ב): "וַיְהִי כָּל הָאָרֶץ שְׁפָה אַחַת וּדְבָרִים אַחֲדִים, וַיְהִי בְּנִסְעֵם מִקֶּדֶם וְגו'. וַאֲזַי יִשְׁיבָה אֲלֵא אֲכִילָה וּשְׂתִיָּה, שְׁנֵאמַר (שְׁמוֹת לב, ו): "וַיֵּשֶׁב הָעָם לֶאֱכֹל וּשְׂתוֹ" וְגו', הִיא גְרָמָה לָהֶם, שְׁאֲמָרוּ (בְּרֵאשִׁית יא, ד): "הִבָּה נִבְנְה לָנוּ עִיר וּמִגְדָּל" וְגו', וּמַהוּ אֹמֵר (שָׁם יא, ח): "וַיִּפֶן ה' אוֹתָם" וְגו'. אֲנָשֵׁי סְדוּם לֹא נִתְנַגְּאוּ לְפָנָי הַמְּקוֹם, אֲלֵא מִתּוֹךְ הַטּוֹבָה שֶׁהַשְּׁפִיעַ לָהֶם, שְׁנֵאמַר (אִיּוֹב כה, ה–ח): "אָרֶץ מִמְּנָה יֵצֵא לָחֶם וְכוּ', מְקוֹם סִפִּיר אֲבֻנִיָּה וְעִפְרַת זָהָב לוֹ; נְתִיב לֹא יִדְעוּ עֵיט וְלֹא שְׁזַפְתּוּ עֵינַן אִיָּה; לֹא הִדְרִיכוּהוּ בְּנֵי שְׁחִץ לֹא עָדָה עָלָיו שָׁחַל. אֲנָשֵׁי סְדוּם אָמְרוּ: הוֹאִיל וּמִזֹּון יוֹצֵא מֵאֲרָצְנוּ, וְכִסֵּף וְזָהָב

יוצא מארצנו, ואבנים טובות ומרגליות יוצא מארצנו – אין
 אנו צריכין שיבואו בני אדם אלינו, שאין הם באים אלא
 להכרינו, בואו ונשפח תורת רגל מארצנו. שנאמר (שם פסוק ד):
 "פרץ נחל מעם גר הנשפחים מני רגל" וגו'. אמר להם הקדוש
 ברוך הוא: בהטיבותי לכם, אתם מבקשים לשפח את הרגל
 מבינותיכם? אני אשפח את הרגל מביניכם, ואשפח אתכם מן
 העולם, מהו אומר? "פרץ נחל מעם גר" וגו'. (איוב יב, ח): "ישליו
 אהלים לשדדים" וגו'. וכן הוא אומר (יהונקאל טו, מה– מט): "חי אני
 נאם אדני אלקים אם עשיתה סדם אחותך וגו' הנה זה תיה עון
 סדם אחותך גאון שבעת לחם". מצרים לא נתגאו לפני המקום
 ברוך הוא אלא בפנים, שנאמר (שמות א, כב): "ויצו פרעה לכל
 עמו לאמר כל הבן הילוד" וגו'. אף המקום ברוך הוא לא נפרע
 מהם אלא בפנים, שנאמר (שמות טו, ד): "מרפבות פרעה וחילו
 ירה בים". סיסרא לא נתגאה לפני המקום אלא בלגיונות,
 שאין מקבלין שכר, שנאמר (שופטים ה, יט): "באו מלכים נלחמו
 בצע כסף לא לקחו" וגו'. ולא זזו משם ולא ספנוהו מפני שהוא
 גוליר.

ד. שְׁמִשׁוֹן – בְּעֵינָיו מָרַד שֶׁנֶּאֱמַר (שׁוֹפְטִים יד, ג): "וַיֹּאמֶר שְׁמִשׁוֹן אֶל אָבִיו אֹתָהּ קַח לִי כִּי הִיא יִשְׂרָה בְּעֵינָי, אִם הוּא בְּעֵינָיו לָקַח, שֶׁנֶּאֱמַר (שׁוֹפְטִים טז, כא): "וַיִּאֲחָזוּהוּ פְּלִשְׁתִּים וַיִּנְקְרוּ אֶת עֵינָיו" וְגו'. רַבִּי אֹמֵר: תַּחֲלַת קְלָקְלָתוֹ הִיָּתָה בְּעֵזָה, אִם עוֹנֵשׁוֹ לֹא הִיָּתָה אֲלֵא בְּעֵזָה. אֲבִשְׁלוֹם – בְּשַׁעְרוֹ מָרַד, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹעַל – ב יד, כה– כו): "וַכָּאֲבִשְׁלוֹם לֹא הָיָה אִישׁ וְגו', וּבְגִלְחוֹ אֶת רֵאשׁוֹ" וְגו', לְפִיכֶךָ לָקַח בְּשַׁעְרוֹ. רַבִּי יְהוּדָה הִנְשִׂיא אֹמֵר: אֲבִשְׁלוֹם – נֶזֶר עוֹלָם הָיָה, וְאַחַד לְשָׁנִים עֶשֶׂר חֹדֶשׁ הָיָה מְגִלְחָה, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹעַל – ב טז, ז– ח): "וַיְחִי מִקֵּץ אַרְבָּעִים שָׁנָה וַיֹּאמֶר אֲבִשְׁלוֹם אֶל הַמֶּלֶךְ אֵלְכָה נָא וְאַשְׁלֵם וְגו' כִּי גָדַר גָּדַר עֲבָדְךָ" וְגו'. רַבִּי נְהוֹרָאִי אֹמֵר: אָחֻד לְשָׁלְשִׁים יוֹם הָיָה מְגִלְחָה שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹעַל – ב יד, כו): "וְהָיָה מִקֵּץ יָמִים לְיָמִים" וְגו'. רַבִּי יוֹסִי אֹמֵר: כָּל עֶרֶב שַׁבַּת הָיָה מְגִלְחָה, שֶׁפֶן דֶּרֶךְ מְלָכִים לְגַלְחָה מֵעֶרֶב שַׁבַּת לְעֶרֶב שַׁבַּת. רַבִּי שְׁמַעוֹן אֹמֵר: בְּכַהֲנִים (יְחִזְקֵאל מִד, ט): "וְרֵאשִׁם לֹא יִגְלְחוּ וּפְרַע לֹא יִשְׁלַחוּ" וְגו'. וְשָׁקַל אֶת שְׁעַר רֵאשׁוֹ מֵאֲתִים שְׁקָלִים בְּאַבֵּן הַמֶּלֶךְ, אֲבָן שְׂאֲנֵשִׁי טְבַרְיָה וְאֲנֵשִׁי צְפוּרִין שׁוֹקָלִים בּוֹ, לְפִי שָׁבָא עַל עֶשֶׂר פְּלִגְשֵׁי אָבִיו, לְפִיכֶךָ נִתְקַעוּ בּוֹ עֶשֶׂר לֹזְבִיּוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹעַל – ב יח, טז): "וַיִּסְבּוּ עֲשָׂרָה נְעָרִים" וְגו'.

וּלְפִי שֶׁנֶגַב שְׁלֹשׁ לְכַבּוֹת, לֵב אָבִיו וְלֵב בֵּית דִּין וְלֵב כָּל יִשְׂרָאֵל,
לְפִיכֶן נִתְקַעוּ בּוֹ שְׁלֹשָׁה שְׁבָטִים שֶׁנֶּאֱמַר (שם): "וַיִּקַּח שְׁלֹשָׁה
שְׁבָטִים בְּכַפּוֹ" וְגו'.

ה. מִנְחָרִיב לֹא נִתְנַצָּה לְפָנָי הַמָּקוֹם אֲלֵא עַל יְדֵי מִלְאָךְ.
שֶׁנֶּאֱמַר (מְלָכִים-ב יט, כג-כד): "בְּיַד מִלְאָכֶיךָ הִרְפֹּת וְגו', אֲנִי קָרָתִי
וְשִׁתִּיתִי מֵיַם" וְגו'. אֵף הַמָּקוֹם בְּרוּךְ הוּא לֹא נִפְרַע מִהֵן אֲלֵא
עַל יְדֵי מִלְאָךְ, שֶׁנֶּאֱמַר (שם יט, לח): "וַיְהִי בַלַּיְלָה הַהוּא וַיֵּצֵא
מִלְאָךְ ה' וַיִּךְ בְּמַחְנֶה אֲשׁוּר" וְגו', וְכֵלָם מְלָכִים קְשׁוּרֵי כְּתָרִים
בְּרֵאשֵׁיהֶם.

ו. נְבוּכַדְנֶצַּר אָמַר: אֵין בְּאֵי הָעוֹלָם כְּדָאֵי לְדוּר בֵּינֵיהֶם, אֲלֵא
אֶעֱשֶׂה לִּי עֵב קִטְנָה וְאֲדוּר בְּתוֹכָהּ, שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה יד, יד):
"אֶעֱלֶה עַל בְּמַתֵּי עֵב", אָמַר לוֹ הַמָּקוֹם בְּרוּךְ הוּא (שם יד, ג):
"וְאַתָּה אִמְרַתְּ בְּלִבְבֶךָ הַשָּׁמַיִם אֶעֱלֶה מִמּוֹעֵל לְכּוֹכְבֵי אֵל אֲרִים
כְּסֵאֵי" וְגו' אֲנִי מוֹרִידֶךָ לְבָאֵר שַׁחַת", מֵהוּ אֹמֵר (שם): "אֵךְ אֵל
שְׂאוֹל תוֹרֵד" וְגו', אַתָּה אִמְרַתְּ אֵין בְּאֵי הָעוֹלָם כְּדָאֵי לְדוּר
בֵּינֵיהֶם, מֵהוּ אֹמֵר? – "וּמִן אֲנִישָׂא לָךְ טְרַדִּין וְגו', בְּהַ שְׁעָתָא

מִלְתָּא סְפַת עַל נְבוּכַדְנֶצַּר, וּמִן בְּנֵי אֲנָשָׁא מְרִידָה, כִּלְאָ מְטָא עַל
נְבוּכַדְנֶצַּר לְקִצַּת יֶרְחִין תְּרֵי עֶשְׂרִי” (דְּנִיאל ד, ל).

יוֹם רְבִיעִי, ט' טִבֵּת

לְמַדְתָּ כִּכָּר דְּף הַיּוֹמִי? בְּבִלִי: יְבָמוֹת פּוּחַ; יְרוּשְׁלָמִי: תְּרוּמוֹת לוֹ

מִסְכַּת מוֹטָה פֶּרֶק רְבִיעִי

א. אִין לִי אֵלָא מִדַּת פְּרַעַנְיִוִת, שְׁבַמְדָּה שְׂאָדָם מוֹדָד בָּהּ מוֹדְדִין
לוֹ, מִדַּת הַטּוֹב מִנִּין? אֲמַרְתָּ מְרַבָּה מִדַּת הַטּוֹב מִמִּדַּת
פְּרַעַנְיִוִת עַל אַחַת מִחֲמֵשׁ מֵאוֹת, בְּמִדַּת הַפְּרַעַנְיִוִת כְּתִיב (שְׁמוֹת
לד, ז): ”עֲזֹן אָבוֹת עַל בָּנִים וְעַל בְּנֵי בָנִים עַל שְׁלֹשִׁים וְעַל
רְבָעִים”, בְּמִדַּת הַטּוֹב כְּתִיב (שִׁם כ, ו): ”וְעֹשֶׂה חֶסֶד לְאֲלֹפִים”,
הוּי אֹמֵר: מְרַבָּה מִדַּת הַטּוֹב מִמִּדַּת פְּרַעַנְיִוִת עַל אַחַת מִחֲמֵשׁ
מֵאוֹת. וְכֵן אַתָּה מוֹצֵא בְּאַבְרָהָם, שְׁבַמְדָּה שְׂמֻדָּד בָּהּ מִדְּדוֹ לוֹ,
אַבְרָהָם רִין לְפָנֵי מִלְאָכֵי הַשָּׁרַת שְׁלֹשׁ רִיצוֹת, שְׁנַאָמֵר (בְּרֵאשִׁית

ית, ב: "וַיֵּרָא וַיִּרְץ לִקְרֹאתָם" וגו' וַיִּמְהַר אַבְרָהָם הָאֵלֶּלֶה אֶל
 שָׂרָה וְגו', וְאֵל הַבְּקָר רָץ אַבְרָהָם אַף הַמָּקוֹם בְּרוּךְ הוּא רָץ
 לִפְנֵי בְנָיו שְׁלֹשׁ רִיצוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים לג, ב): "ה' מִפְּנֵי בָא
 וְזָרַח מִשְׁעִיר לְמוֹ הוֹפִיעַ מִתֵּר פְּאָרֶץ" וגו', בְּאַבְרָהָם הוּא אוֹמֵר
 (בְּרֵאשִׁית יט, א): "וַיִּשְׁתַּחֲוּ אַפָּיִם", אַף הַמָּקוֹם בְּרוּךְ הוּא בְּשֵׁר אֶת
 בְּנָיו לְעֵתִיד לְבֹא שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה מט, כג): "וַהֲיוּ מְלָכִים אֲמִנְיָד
 וְשָׂרוּתֵיהֶם מִיִּנְיָקֵיךָ אַפָּיִם אֶרֶץ יִשְׂתַּחֲוּ לְךָ". בְּאַבְרָהָם הוּא
 אוֹמֵר (בְּרֵאשִׁית יח, ד): "לֵקַח נָא מֵעַט מַיִם", אַף הַמָּקוֹם בְּרוּךְ הוּא
 פָּרַע וְנָתַן לְבָנָיו בָּאֵר בַּמִּדְבָּר, שֶׁהִיְתָה שׁוֹפְעַת בְּכָל מַחֲנֵה
 יִשְׂרָאֵל, שֶׁנֶּאֱמַר (בַּמִּדְבָּר כא, יח): "בָּאֵר הַפְּרוּהָ שָׂרִים פְּרוּהָ נְדִיבֵי
 הָעַם" וגו', מְלַמֵּד שֶׁהוֹלְכֵת עַל פְּנֵי כָּל הַדְּרוֹם וּמִשְׁקָה אֶת פְּנֵי
 כָּל הַיְשׁוּמוֹן, שֶׁנֶּאֱמַר (שָׁם כא, כ): "וַנִּשְׁקָפָה עַל פְּנֵי הַיְשׁוּמוֹן".
 בְּאַבְרָהָם הוּא אוֹמֵר (בְּרֵאשִׁית יח, ד): "וַהֲשַׁעְנוּ תַּחַת הָעֵץ", אַף
 הַמָּקוֹם בְּרוּךְ הוּא נָתַן לְבָנָיו שִׁבְעָה עֲנָנֵי כְבוֹד בַּמִּדְבָּר, אֶחָד
 מִיִּמִּינָם וְאֶחָד מִשְׂמָאלָם, וְאֶחָד לְפָנֵיהֶם וְאֶחָד לְאַחֲרֵיהֶם, וְאֶחָד
 לְמַעְלָה מֵרֵאשִׁיהֶם וְאֶחָד לְשִׁכְנָה לְשִׁבְיָנֵיהֶם, וְעָמוּד עֲנָן שֶׁהָיָה
 מְקַדֵּם לְפָנֵיהֶם הוֹרֵג נְחָשִׁים וְעִקְרָבִים, וְשׁוֹרֵף סִירִים וְקוֹצִים
 וְאֵטָד, וּמִשְׁפִּיל לָהֶם אֶת הַגְּבוּהָ וּמַגְבִּיחַ לָהֶם אֶת הַשָּׁפֵל,

וְעוֹשָׂה לָהֶן דְּרוֹךְ מִיִּשְׂרָאֵל, דְּרוֹךְ סְרַטְיָא, מוֹשֵׁד וְחוֹלָד, שְׁנַאֲמַר (בַּמִּדְבָּר י, לג): "וְאֲרוֹן בְּרִית ה' נֹסֵעַ לִפְנֵיהֶם" וְגו'. וְבוּ הָיוּ מִשְׁתַּמְּזִין כָּל אַרְבָּעִים שָׁנָה לְשָׁחִי בַּמִּדְבָּר, שְׁנַאֲמַר (שָׁם י, לד): "וְעַנְן ה' עָלֵיהֶם יוֹמָם" וְגו', מַה תִּלְמוּד לֹאמַר (שְׁמוֹת יג, כב): "לֹא יִמִּישׁ עַמּוּד הָעַנְן יוֹמָם", שֶׁל יוֹם מִשְׁלִים לְשָׁל לִילָה, וְשֶׁל לִילָה מִשְׁלִים לְשָׁל יוֹם, בְּאַבְרָהָם הוּא אֹמֵר (בְּרֵאשִׁית יח, ה): "וְאִקְחָהּ פֶת לָחֶם וְסַעְדוּ לְבַכְּכֶם" וְגו', אַף הַמָּקוֹם בְּרוּךְ הוּא נָתַן לְבָנָיו מִן בַּמִּדְבָּר, שְׁנַאֲמַר (בַּמִּדְבָּר יא, ח): "שָׁטוּ הָעַם וְלָקְטוּ וְגו' לְשֵׁד הַשָּׁמֶן", כִּיּוֹצֵא מִן הַיַּד שָׁמֶן, מַה יָד זֶה עָקַר לְתִינוּק וְהַפֵּל טָפֵל, כִּךָּ הָיָה הַפֶּן עָקַר לְיִשְׂרָאֵל וְהַפֵּל טָפֵל לָהֶם. דְּבַר אַחֵר: מַה הַיַּד הַזֶּה אֶפְלוּ תִינוּק יוֹנֵק מִפְּנֵי כָּל הַיּוֹם אֵינּוּ מְזִיק, כִּךָּ הָיָה הַפֶּן שְׁאֶפְלוּ יִשְׂרָאֵל אוֹכְלוּ כָּל הַיּוֹם כֵּלּוּ אֵינּוּ מְזִיקוּ, וְכֵן נִעְשָׂה לְמִי שְׁאֵין נִחָשֵׁב עָלָיו, אֲבָל מִי שְׁנִחָשֵׁב עָלָיו מִתְּהַפֵּךְ בְּפִיו לְכָל אֵיזָה טַעַם שִׁירְצָה, שְׁנַאֲמַר: "וַיִּתֵּן לָהֶם שְׂאֵלָתָם (תְּהִלִּים קו, טו), וְתַאֲוֹתָם יָבִיא לָהֶם" (שָׁם עה, כט), וְלֹא עוֹד אֵלָא שִׁירֵד לָהֶם מְזוֹן שְׁנֵי אֲלָפִים שָׁנָה בְּיוֹם אֶחָד, בְּאַבְרָהָם מַהוּ אֹמֵר: "וְאֵל הַבָּקָר רֵץ אֲבָרָהֶם" (בְּרֵאשִׁית יח, ז), אַף הַמָּקוֹם בְּרוּךְ הוּא הִגִּיז לְבָנָיו שְׁלִיו מִן הַיָּם, שְׁנַאֲמַר (בַּמִּדְבָּר יא, ל): "וְרוּחַ נָסַע

מאת ה' ויגזו שלמים מן הים" וגו', שתי אמות היתה גבוה מן הארץ; דברי רבי עקיבא. רבי אליעזר בנו של רבי יוסי הגלילי אומר: "ויטש על הפחנה בדרך יום כה" (שם יא, לא), מה תלמוד לומר שוב: "וכדרך יום כה", מלמד שהיתה עולה מן הארץ ועד הרקיע, וחופה את גלגל החמה, ומה תלמוד לומר (שם יא, לא): "וכאמותים על פני הארץ", שתי אמות היתה נטולה מן הארץ, שהיתה פורחת ועולה על רום מן הארץ שתי אמות, כדי שלא יהו מצטערין עליה בשעת לקיטתה, להיות שוחין ונוטלין, באברהם מהו אומר (בראשית יח, ח): "והוא עומד עליהם וגו', אף המקום ברוך הוא הגן על בניו במצרים, שנאמר (שמות יב, כג): "ופסח ה' על הפתח", באברהם מהו אומר (בראשית יח, טז): "ואברהם הולך עמם לשלחם", אף המקום ברוך הוא הלוח את בניו ארבעים שנה, שנאמר (דברים כ, ז): "זה ארבעים שנה ה' אלהיך עמו" וגו'.

ב. יוסף זכה בעצמות אביו, אף הוא לא נתעסק בו אלא משה, שנאמר (שמות יג, יט): "ויקח משה את עצמות יוסף עמו", מלמד שכל העם היו עסוקין בבזה, והוא עוסק במצוה, שנאמר (משלי

י. ח: "חכם לב יקח מצות" וגו'. ואלו לא היה משה מתעסק בו – לא היו ישראל מתעסקין בו, מה תלמוד לומר (יהושע כד, לב): "ואת עצמות יוסף אשר העלו בני ישראל ממצרים קברו בשכם", אלא ביון שראו ישראל את משה שהוא מתעסק בו, אמרו: 'הניחו לו כבודו בגדולים יותר מקטנים', ואלו לא היה משה וישראל מתעסקין בו, לא היו בניו מתעסקין בו, מה תלמוד לומר (שם): "ויהיו לבני יוסף לנחלה", אלא ביון שראו בניו את משה וישראל שהיו מתעסקין בו, אמרו: 'הניחו לו כבודו במרבין יותר מן המועטין'.

ג. מנין היה משה יודע היכן יוסף קבור? אמרו: סרח בת אשר נשתירה מאותו הדור, הלכה ואמרה לו: בנהר נילוס יוסף קבור, שעשו לו מצרים שפודין של מתכת, והכרום בבעץ וקבעו בנלוס – נהר, כדי שתתברך מימיו, הלך משה ועמד על נילוס – נהר, ואמר: יוסף, יוסף! הגיעה השעה שהקדוש ברוך הוא גואל את ישראל, הרי שכינת מתעבבת לך, וישראל מתעבבין לך, וענני כבוד מתעבבין לך, אם אתה מנלה את עצמד – מטב, ואם לאו – נקיים אנו משבועה שהשבעת את

אבותינו, מיד צף ארזנו של יוסף לשפת הים, ונטלו משה ובא לו. ואל תתמה, שהרי הוא אומר (מלכים – ב ג, ה): "ויחי האחד מפיל הקורה ואת הברזל נפל וגו', ויאמר איש האלהים אנה נפל? ויראהו את המקום, ויקצב עץ וישלף שמה ויצף הברזל"; והלא דברים קל וחומר, ומה אלישע תלמידו של אליהו, ואלהיו תלמידו של משה, צף הברזל מפניו, משה רבו של אליהו, רבו של אלישע על אחת כמה וכמה, יש אומרים בקברות מלכים היה יוסף קבור, והלך משה ועמד על קברנט של מלכים, ואמר: יוסף, יוסף! הגיעה שעה שהקדוש ברוך הוא גואל את ישראל, והגיע השבועה שהשבעתי את ישראל, אם אתה מנלה את עצמך – מוטב. ואם לאו – אנו נקיים משבועתך. באותה שעה נודעו ארזנו של יוסף, נטלו משה והביאו אצלו, והיו שני ארזות מהלכין, אחד ארז קדש ואחד ארז של מת, והיו כל עוברין ושבין אומרינן: מה טיבן של שני ארזות הללו? אמרים: אחד ארז קדש ואחד של מת. אמרו להם: וכי אפשר לארז קדש להלך עם ארזנו של מת? אמרו להם: מת שבארזן זה – קים כל מה שכתוב ומנח בארזן קדש זה.

ד. מִשָּׁה זָכָה בְּעֲצֻמוֹת יוֹסֵף, אֵף הוּא לֹא נִתְעַסֵּק בּוֹ אֶלָּא הַמָּקוֹם בְּרוּךְ הוּא, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים לד, ו): "וַיִּקְבֹּר אֹתוֹ בְּגִי' וְגו', מִלְּפָד שֶׁהָיָה מִטָּל בְּזֵרוּעַ שֶׁל שְׂכִינָה כְּאַרְבָּעָה מִיַּלִּין מִחֲלָקוֹ שֶׁל רְאוּבֵן לְחֲלָקוֹ שֶׁל גָּד, שְׁמֹת בְּתוּךְ שְׂדֵה שֶׁל רְאוּבֵן, שֶׁנֶּאֱמַר (בַּמִּדְבָּר לב, לו): "וַיִּבְנֵי רְאוּבֵן בְּנֵי וְגו'. וּמִזֵּינִן שֶׁנֶּקְבַּר בְּתוּךְ שְׂדֵה נִחְלָתוֹ שֶׁל גָּד? שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים לג, כ): "וַיִּלְגֵּד אָמַר בְּרוּךְ מְרַחֵב גָּד, וַיִּרְא רְאִישִׁית לוֹ כִּי שָׁם חֲלָקַת מְחוּזְקָה סְפוּיָן". וּמִלְּאֵבֵי הַשָּׂרֵת סוֹפְדִין, וְאוֹמְרִין לְפָנָיו (שָׁם): "צִדְקַת ה' עָשָׂה וּמְשַׁפְּטֵיו עִם יִשְׂרָאֵל". וְכֵן הוּא אוֹמֵר בְּסוּטָה (בַּמִּדְבָּר ה, כב): "וַיָּבֹאוּ הַפְּיִים הַמְּאָרְרִים הָאֵלֶּה וְגו' יִרְךָ" – מְקוֹם שֶׁהַתְּחִלָּה בְּעֵבְרָה תְּחִלָּה, מִשָּׁם פְּרַעֲנִיּוֹת מִתְחַלֵּת לְבֹא עָלֶיהָ. יִרְךָ הַתְּחִלָּה בְּעֵבְרָה תְּחִלָּה וְאַחַר כֵּן בְּטוֹן, לְפִיכֵן תִּלְקַח יִרְךָ תְּחִלָּה וְאַחַר כֵּן בְּטוֹן, שֶׁנֶּאֱמַר (שָׁם): "וְהִשְׁקָה אֶת הַפְּיִים". וְכֵן אֶתְּהָ מוֹצֵא בְּאֲנָשֵׁי הַמְּבוּל, אָדָם הַתְּחִיל בְּעֵבְרָה שֶׁנֶּאֱמַר (בְּרֵאשִׁית ג, ה): "וַיִּרְא ה' כִּי רַבָּה רָעַת הָאָדָם בְּאָרֶץ", אֵף הֵן לָקוּ תְּחִלָּה, וְהִשָּׂאֵר לֹא פָלְטוּ, שֶׁנֶּאֱמַר (בְּרֵאשִׁית ג, כג): "וַיִּמַּח אֶת כָּל הַיְקוּם" וְגו'. קִטְנֵי סְדוּם הֵן הַתְּחִילוֹ בְּעֵבְרָה תְּחִלָּה, שֶׁנֶּאֱמַר (בְּרֵאשִׁית יט, ד): "טָרָם וַיִּשְׁכְּבוּ וְאֲנָשֵׁי הָעִיר" וְגו' – אֵף הֵן לָקוּ תְּחִלָּה וְהִשָּׂאֵר לֹא פָלְטוּ.

שֶׁנֶאֱמַר (שם יט, יא): "וְאֵת הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר פָּתַח הַבַּיִת" וְגו'.
 פְּרָעָה וְגִדּוּלוֹ מִצָּרִים – הֵן הִתְחִילוּ בְּעִבְרָה תְּחִלָּה, שֶׁנֶאֱמַר
 (שְׁמוֹת א, כב): "וַיִּצְוּ פְּרָעָה לְכָל עַמּוֹ לֵאמֹר כָּל הַבֶּן" וְגו', אַף הֵן
 לָקוּ תְּחִלָּה וְהִשָּׂאָר לֹא פָּלְטוּ, שֶׁנֶאֱמַר (שְׁמוֹת ז, כט): "וּבָכַח
 וּבְעֶמֶד" וְגו'. מְרַגְּלִים הֵן הִתְחִילוּ בְּעִבְרָה תְּחִלָּה, שֶׁנֶאֱמַר
 (בַּמִּדְבָּר יג, לב): "וַיִּצְיִאוּ דְבַת הָאָרֶץ אֲשֶׁר תָּרוּ אוֹתָהּ" וְגו', הֵן לָקוּ
 תְּחִלָּה וְהִשָּׂאָר לֹא פָּלְטוּ, הֵן לָקוּ תְּחִלָּה דְּכַתִּיב (בַּמִּדְבָּר יד, לו):
 "וַיִּמְתּוּ הָאֲנָשִׁים מוֹצֵאי דְבַת הָאָרֶץ", וְהִשָּׂאָר לֹא פָּלְטוּ,
 שֶׁנֶאֱמַר (שם יד, לה): "אֲנִי ה' דִּבַּרְתִּי אִם לֹא זֹאת אֶעֱשֶׂה" וְגו'.
 שְׂכַנֵּי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הִתְחִילוּ בְּעִבְרָה תְּחִלָּה, שֶׁנֶאֱמַר (יְרֵמְיָה יב, יד):
 "כֹּה אָמַר ה' עַל כָּל שְׂכַנֵּי הָרָעִים הַנִּגְעִים בְּנַחְלָה" וְגו', אַף הֵן
 לָקוּ תְּחִלָּה, וְהִשָּׂאָר לֹא פָּלְטוּ, שֶׁנֶאֱמַר (שם): "הַנְּנִי נִתְּשָׁם" וְגו'.
 נְבִיאֵי יְרוּשָׁלַיִם הֵן הִתְחִילוּ בְּעִבְרָה תְּחִלָּה שֶׁנֶאֱמַר (יְרֵמְיָה כג, טו):
 "כִּי מֵאֵת נְבִיאֵי יְרוּשָׁלַיִם יֵצְאָה חֲנֻפָּה לְכָל הָאָרֶץ", אַף הֵן לָקוּ
 תְּחִלָּה וְהִשָּׂאָר לֹא פָּלְטוּ, שֶׁנֶאֱמַר (יְרֵמְיָהוּ כט, כב): "וְלָקַח מֵהֶם
 קָלָלָה לְכָל גְּלוֹת יְהוּדָה אֲשֶׁר בְּבָבֶל" וְגו'.

ח. בשם שאסורה לבעל כף אסורה לבועל, נמצאת אומר
בסוטה: שנתנה עיניה במה שאינה ראויה לה, מה שבקשה לא
נתן לה, ומה שבקשה נטל ממנה. וכן אתה מוצא בגנחש
הקדמוני שהיה ערום מכל הבמה ומכל חית השדה, שנאמר
(בראשית ג, א): "והנחש היה ערום מכל וגו', ונתן עיניו במה
שאינה ראוי לו מה שבקש לא נתן לו ומה שבקש נטלוהו
הימנו, בקש להרג את אדם ולשא את חוה. אמר לו המקום:
אני אמרתי – תהא מלך על כל בהמה וחייה, ועכשו ארוך
אתה מכל הבהמה ומכל חית השדה, אני אמרתי – בקומה
וקופה תלך באדם, ועכשו (שם): "על גחונך תלך", אני אמרתי –
תאכל מאכל אדם ותשתה משקה אדם, ועכשו (שם): "ועפר
תאכל כל ימי חיך", אתה בקשת להרג את אדם ולשא את
חוה, עכשו (שם): "ואיבה אשית בינך ובין האשה", נמצאת
אומר, מה שבקש לא נתן לו ומה שבקש נטל ממנו. וכן אתה
מוצא בקיז, וקרה, ובלעם, ודואג, ואחיתפל, וגחזי, ואבשלום,
ואדוניא, והמן, שנתנו עיניהם במה שאין ראוי להם, מה
שבקשו לא נתן להם ומה שבקש נטלו הימנו.

יום המישי, י' טבת

למדת פְּכָר דִּף הַיּוֹמִי? בְּבִלִי: יְבָמוֹת פֹּט; יְרוּשָׁלַּיִם: תְּרוּמוֹת לז

מסכת סוטה פרק שישי

א. הַמְקַנָּא לְאַרוּסָתוֹ וּלְשׁוֹמֶרֶת יָכֶם שְׁלוֹ, אִם מִשְׁנַכְנְנָה נִסְתָּרָה – או שותה או לא נוטלת כתובה. הרוכב שנשא עקרה וזקנה, ויש לו אשה ובנים – או שותות או לא נוטלות כתובה. מעברת עצמו ומינקת עצמו – או שותות או לא נוטלות כתובה.

ב. בַּהֲנֵת לַיָּהּ וְיִשְׂרָאֵלִית שֶׁנִּשְׂאוּ לְכַהֵן וְלוֹי וְיִשְׂרָאֵל, מְמֹזֶרֶת לְמֹזֵר, נְתִינָה לְנִתְיָן, וְאַשְׁתֵּי גֵר לְגֵר, וְעַבְדֵי מִשְׁחָרָר וְאַיִלוּזִית – או שותות או נוטלות כתובה. רבי שמעון בן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: אִילוּזִית לֹא שׁוֹתָה וְלֹא נוֹטֶלֶת כְּתוּבָה, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר ה): "וְנִקְתָּה וְנִזְרַעְתָּ זֶרַע" – שְׂרָאוּי לְזֶרַע, פְּרִט לְאַיִלוּזִית שְׂאִינָה רְאוּיָה לְזֶרַע. אֲבָל הַמְקַנָּא לְאַרוּסָתוֹ וּלְשׁוֹמֶרֶת יָכֶם שְׁלוֹ, וְעַד

שלא בנסה נסתרה – לא שותות ולא נוטלות כתבה. הרובא שנשא עקרה וזקנה, ואין לו אשה ובנים – לא שותות ולא נוטלות כתבה. מעברת חברו ומינקת חברו – לא שותות ולא נוטלות כתבה. רבי אלעזר אומר: יכול הוא להפרישה ולהחזירה אחר זמן.

ג. על ידי כל עריות מקנאי, חוץ מן הקטן ומי שאינו איש. רבי יוסי אומר: ישקנה, שמוא נתפקח החרש, ונשתפה השומה, והגדיל הקטן, או שהלך בעלה למדינת הים, או שהיה בעלה חבוש בבית האסורים – ישקנה.

ד. המסוללת בבנה קטן והערה בה; בית שמואי אומרים: פסלה מן הפהונה. ובית הלל מכשירין. עד אומר נטמאת, ועד אומר לא נטמאת, אשה אומרת נטמאת, ואשה אומרת לא נטמאת – או שותות ולא נוטלות כתבה. רבי יהודה אומר: לא כל הימנו עד אחד להפסידה כתבתה, אלא עד אומר נטמאת ושנים אומרים לא נטמאת, שנים אומרים נטמאת ועד אחד אומר לא נטמאת, בטל יחיד במעוטו.

ח. הִיָּה רַבִּי מֵאִיר אֹמֵר: בְּשֵׁם שְׂדֵעוֹת בַּמֶּאֱכָל, כִּדְ דַּעוֹת
בְּנָשִׁים, יֵשׁ לָךְ אָדָם שֶׁהַזָּכוּב עוֹבֵר עַל גְּבִי כּוֹסוֹ מְזַיְחֵהוּ וְאֵינוֹ
טוֹעֵמוֹ – זֶה חֵלֶק רַע בְּנָשִׁים, שֶׁנֶּתַן עֵינָיו בְּאִשְׁתּוֹ לְגַרְשָׁהּ. יֵשׁ
לָךְ אָדָם שֶׁהַזָּכוּב שׁוֹכֵן בְּתוֹךְ כּוֹסוֹ, וְזוֹרְקוֹ וְאֵין שׁוֹתֵהוּ – כְּגוֹן
פֶּהוּם בֶּן יְהוּדָה שֶׁנֶּעַל דָּלֶת בְּפָנָיו אִשְׁתּוֹ וַיֵּצֵא. וְיֵשׁ לָךְ אָדָם
שֶׁהַזָּכוּב נוֹפֵל בְּתוֹךְ כּוֹסוֹ, וְזוֹרְקוֹ וְשׁוֹתֵהוּ – זֶה מֵדַת כָּל אָדָם,
שְׂרוּאָה אֶת אִשְׁתּוֹ שֶׁמְדַבֵּרֶת עִם שְׂכֵנֶיהָ וְעִם קְרוֹבוֹתֶיהָ
וּמְזַיְחֵהָ. יֵשׁ לָךְ אָדָם שֶׁהַזָּכוּב נוֹפֵל לְתוֹךְ תְּמַחֲוֵי שְׁלוֹ, נוֹטְלוֹ
וּמוֹצְצוֹ, וְזוֹרְקוֹ, וְאוֹכֵל אֶת מַה שֶׁבְּתוֹכָהּ – זֶה מֵדַת אָדָם רָשָׁע.
שְׂרוּאָה אֶת אִשְׁתּוֹ יוֹצֵאתָ, וְרֵאשָׁה פְּרוּעָה, יוֹצֵאתָ וְצֹדְדֶיהָ
פְּרוּמִין, לְבַה גַּם בְּעֵבְרָה, יוֹצֵאתָ וְטוֹהַ בְּשׁוּק, רָצַת וּמְשַׁחֶקֶת
עִם כָּל אָדָם – מְצוּהָ לְגַרְשָׁהּ, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים כד, ב): "כִּי יִקַּח אִישׁ
אִשָּׁה וּבִעָלָהּ וַיֵּצֵאָה מִבֵּיתוֹ וְהִיתָה לְאִישׁ אַחֵר" – הַפְּתוּב קָרָא
'אַחֵר', שֶׁאֵינוֹ בֶּן זִגְגוֹ שֶׁל רֵאשׁוֹן, הֵרֵאשׁוֹן הוֹצִיאָהּ מִפְּנֵי עֵבְרָה,
בָּא זֶה וְנִתְקַל בָּהּ, אִם זָכָה הַשָּׂנִי לְשִׁמּוּם – מוֹצִיאָהּ מִתַּחַת יָדוֹ.
אִם לֹא – לְסוֹף קוֹבְרָתוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (שָׁם כד, ג): "אוּ כִּי יָמוּת הָאִישׁ
הָאֲחֵרוֹן" וְגו', כִּדְאִי הָאִישׁ הַזֶּה לְמִיתָה, שֶׁכָּנֶם אִשָּׁה זֶה לְבֵיתוֹ,
הַנּוֹתֵן עֵינָיו בְּאִשְׁתּוֹ שֶׁתָּמוּת וַיִּירָשְׁנָהּ, אוּ שֶׁתָּמוּת וַיִּשָּׂא אֶת

אֲחֻזָּתָה, לְסוֹף שְׁקוּבְרָתוֹ. וְכֵן הִיא שְׁנַתְנָה עֵינֶיהָ בְּבַעֲלָהּ, שְׂיֻמוֹת וְתַנְשֵׂא לְאַחַר – סוֹף שְׁקוּבְרָה.

ו. הַמְקַדֵּשׁ אֶת הָאִשָּׁה מִפְּנֵי שֶׁהוּא בּוֹשׁ מֵאַחִיהָ מְקַרְוָבֵיהָ, לְסוֹף שְׁקוּבְרָתוֹ. וְכֵן הָאִשָּׁה שְׁנַתְקַדְשָׁה לוֹ מִפְּנֵי שֶׁהִיא בּוֹשָׁה מֵאָבִיו, מֵאֲחִיו מְקַרְוָבֵיו לְסוֹף שְׁקוּבְרָה, הִיָּה רַבִּי מֵאִיר אֹמֵר: הַנּוֹשֵׂא אִשָּׁה שְׂאִינָה הוֹגֵנֶת לוֹ עוֹבֵר מִשּׁוּם חֲמִשָּׁה לְאוֹיֵן, מִשּׁוּם (וַיִּקְרָא יִט, יח): "בַּל תִּקַּם", מִשּׁוּם "בַּל תִּפְטֹר", "לֹא תִשָּׂא אֶת אֲחִיךָ בְּלִבְבְּךָ", "וְאַתְּבִת לְרַעְךָ כְּמוֹךָ", (וַיִּקְרָא כה, לה): "וַיְחִי אֲחִיךָ עִמָּךְ", וְלֹא עוֹד אֵלֶּא שְׂמִבְטֵל פְּרִיָּה וְרַבִּיָּה מִן הָעוֹלָם.

ז. הָאֹמֶרֶת לְבַעֲלָהּ: 'הַשָּׂמִים בֵּינִי לְבִינְךָ' – יַעֲשֶׂה דָרֶךְ בְּקִשָּׁה בִּינֵיהֶן, שְׁפֵן מְצִינּוּ בְּשָׂרָה אֲמִנּוּ, שְׂאֲמָרָה לְאַבְרָהָם (בְּרֵאשִׁית טז, ה): "שִׁפְטֵ ה' בֵּינִי וּבִינְךָ", אֵלֶּא כִּי אֲמָרָה לוֹ (שָׁם כא, ז): "גִּירָשׁ הָאִמָּה הַזֹּאת וְאֵת בְּנֵיהָ" – מְלַמֵּד שֶׁהִיָּתָה שָׂרָה אֲמִנּוּ רוֹזָאָה אֶת יִשְׁמַעֲאֵל בּוֹנָה בְּמִסִּין וְצַד חֲגִבִין וּמְקַטִּירֵן לְעִבּוּדַת פּוֹכְבִּים. אֲמָרָה: שְׂמָא יִלְמַד יִצְחָק בְּנֵי כֶּה, וְיִלְךָ וְיַעֲבֹד כֶּה, וְנִמְצָא שֵׁם שָׂמִים מִתְחַלֵּל בְּדָבָר. אֹמֵר לָהּ: לְאַחַר שְׂזֻכִּין לוֹ לְאָדָם חָבִין לוֹ? לְאַחַר שְׂעֻשִׁינוּהָ מְלָכָה, אַחַר שְׂעֻשִׁינוּהָ גְבִירָה, וְהַכְּנַסְנוּהָ

לגדלה זו – נטרדנה מתוך בתינו? מה הבריות אומרות עלינו?
 לא נמצא שם שמים מתחיל בדבר? אמרה לו: הואיל ואתה
 אומר חלול השם בדבר הזה – יכריע המקום בין דברי לדברי,
 הכריע המקום בין דבריה לדבריו, שנאמר (שם כא, יב): "כל
 אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה", שאין תלמוד לומר 'כל',
 ומה תלמוד לומר 'כל'? מלמד שהכריע לשניה והכריע
 לראשונה, מה שניה על אודות הגר, אף הראשונה על אודות
 הגר.

ח. דרש רבי עקיבא: "וכל פלי חרש וגו' יטמא" (ויקרא יא, לג),
 אינו אומר 'טמא' אלא 'יטמא' – לטמא אחרים, ללמד כפר
 שני שטמא את השלישי, כיצד? תגור תחלה כפר הנוגע
 בכפר שלישי. אמר רבי יהושע: כף היתה דורש יהודה בן
 פטירי: "ומדתם מחוץ לעיר" וגו' (במדבר לה, ה). ומקרא אחד
 אומר: "מקיר העיר וחוצה אלף אמה סביב", אי אפשר לומר
 'אלפים באמה', שכבר נאמר 'אלף אמה', ואי אפשר לומר
 'אלף אמה' שכבר נאמר 'אלפים באמה', ולמה נאמר 'אלף
 אמה'? ולמה נאמר 'אלפים באמה'? אלא 'אלף אמה' – מגרש,

לב _____ שְׁעוּרִים יוֹמִיִּים לִיְמֵי שְׁבוּעַ פְּרִשַׁת וַיְחִי תִשְׁעִי"ה

וְאַלְפִים' – תַּחֲנוּם שְׁבַת. רַבֵּי אֱלִיעֶזֶר בֶּנּוּ שֶׁל רַבֵּי יוֹסֵי הַגָּלִילִי
אוֹמֵר: אֲלָפִים אַמָּה תַּחֲנוּם עָרֵי הַלְלוּם, צֵא מִתֵּן אֶלֶף אַמָּה
מִגֶּרֶשׁ, נִמְצָא רַבִּיעַ מִגֶּרֶשׁ וְהִשְׁאֵר שְׁדוֹת וּכְרָמִים.

יוֹם שִׁישִׁי, י"א טַבַּת

לְמַדְתָּ כִּבְר דָּף הַיּוֹמִי? בְּבִלִי: יְבָמוֹת צ; יְרוּשָׁלַּיִם: תְּרוּמוֹת לַח

מִסְפַּקַת מוֹטָה פֶּרֶק שִׁישִׁי

א. רַבֵּי יְהוֹנָדָה אוֹמֵר מִשּׁוּם כֵּן פְּטוּרֵי: הָרִי הוּא אוֹמֵר (אִיּוֹב כו,
ט): "חֵי אֵל תִּסִּיר מִשְׁפָּטִי וְגו'; לְלַמֶּדֶה, שְׂאִין אָדָם נוֹדֵר בְּחַיֵּי
הַמֶּלֶךְ, אֲלָא אִם כֵּן אוֹהֵב אֶת הַמֶּלֶךְ. מִשֵּׁם רַבֵּי נִתֵּן אוֹמֵר: הָרִי
הוּא אוֹמֵר (אִיּוֹב יג, טז): "גַּם הוּא לִי לִישׁוּעָה". רַבֵּי מֵאִיר אוֹמֵר:
נֵאמַר "יִרְא אֱלֹהִים" בְּאַבְרָהָם, וְנֵאמַר "יִרְא אֱלֹהִים" בְּאִיּוֹב,
מֵה "יִרְא אֱלֹהִים" הָאִמּוֹר בְּאַבְרָהָם – מֵאַתְּבָה עֲשֵׂה, אַף "יִרְא

אלהים" האמור באיוב – מאהבה עשה. ושאר כל התרעומות
האמור בפרשה – לא נאמרה אלא מתוך המזרא.

ב. דרש רבי עקיבא: בשעה שעלו ישראל מן הים, בקשו לומר
שירה, שרתה עליהן רוח הקדש ואמרו שירה, כיצד אמרו
שירה? בגדול המקרא את החלל בבית הכנסת והן ענין אחריו
על כל ענין וענין, משה אמר (שמות טו): "אשירה לה", והן
ענין אחריו "אשירה לה", משה אמר: "עזי וזמרת יה", והן
אמרו: "אשירה לה", משה אמר: "ה' איש מלחמה" וגו'. והן
אמרו: "אשירה לה". רבי אליעזר בנו של רבי יוסי הגלילי
אומר: בקטן שקורא את החלל בבית הספר, וענין אחריו על
כל דבר ודבר. משה אמר: אשירה לה, וישראל אמרו: אשירה
לה, משה אמר: עזי וזמרת יה. וישראל אמרו: "עזי וזמרת
יה". משה אמר: "ה' איש מלחמה" וגו'. רבי נחמיה אומר:
כסופר הפורס שמע בבית הכנסת, שנאמר: "אז ישיר משה
לאמר". ומה תלמוד לומר "לאמר"? מלמד שתייה משה פותח
תחלה בדבר, וישראל ענין אחריו וגומרין עמו. משה אמר
"אז ישיר". וישראל אמרו: "אשירה לה" פי גאה גאה" וגו'.

מֹשֶׁה אָמַר: "עֲזֵי וְזִמְרַת יְהוָה, וַיִּשְׂרָאֵל אָמְרוּ: "זֶה אֱלֹהֵינוּ וְאַנְהוּ".
 מֹשֶׁה אָמַר: "ה' אִישׁ מִלְחָמָה", וַיִּשְׂרָאֵל אָמְרוּ: "ה' שְׂמוֹ". רַבִּי
 יוֹסֵי הַגָּלִילִי אָמַר: בֵּינוֹן שְׁעָלוּ יִשְׂרָאֵל מִן הַיָּם, וְרָאוּ אֶת
 אוֹיְבֵיהֶם פְּגָרִים מְתִים וּמְטָלִין עַל שַׁפַּת הַיָּם, אָמְרוּ בְּלֶם שִׁירָה,
 עוֹלָל מִטָּל בֵּין בְּרַבִּי אַמּוֹ, בֵּינוֹן שְׂרָאָה אֶת הַשְּׂכִינָה, הַגְּבִיָּה
 עוֹלָל צְוָארוֹ וְתִינוֹק שְׁמַט פִּיו מִשְׁדֵּי אַמּוֹ, וְעָנּוּ בְּלֶם שִׁירָה,
 וְאָמְרוּ: "זֶה אֱלֹהֵינוּ וְאַנְהוּ". הִיָּה רַבִּי מֵאִיר אָמַר: מִנֵּיִן שְׁאֶפְלוּ
 עֶבְרִין שְׁבַמְעֵי אֶפֶן אָמְרוּ שִׁירָה עַל הַיָּם? שְׁנַאֲמַר (תְּהִלִּים סח, כז):
 "בְּמִקְהֵלוֹת בָּרְכוּ אֱלֹהִים ה' מִמְּקוֹר יִשְׂרָאֵל". וּמִנֵּיִן שְׁתִּינוֹק
 שְׁמַט יָד מִפִּיו וְאָמַר שִׁירָה? שְׁנַאֲמַר (תְּהִלִּים ח, ג): "מִפִּי עוֹלָלִים
 וַיִּנְקִים" וְגו'. בְּאוֹתָהּ שְׁעָה הִצִּיצוּ מִלְּאֲכֵי הַשָּׁרֵת, קָשְׁרוּ קַטְגוֹר
 לְפָנָי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, בְּשְׁעָה שְׁבָרָא אָדָם הָרָאשׁוֹן, וְאָמְרוּ
 לְפָנָיו: רַבּוֹנוּ שֶׁל עוֹלָם (שָׁם): "מָה אֲנֹשׁ כִּי תִזְכְּרֵנוּ וְגו'
 וְתִתְּפָרְהוּ מִעַט מֵאֱלֹהִים וְגו' תִּמְשִׁילֵהוּ בְּמַעֲשֵׂה יָדָיִךְ צַנְה
 וְאַלְפִים וְגו' צַפּוֹר שָׁמַיִם" וְגו'. בְּאוֹתָהּ שְׁעָה אָמַר לָהֶם הַקְּדוֹשׁ
 בְּרוּךְ הוּא לְמִלְּאֲכֵי הַשָּׁרֵת: בּוֹאוּ וְרָאוּ שִׁירָה שְׁבַנִּי אוֹמְרִין
 לְפָנָי, אַף הֵן בֵּינוֹן שְׂרָאוּ אָמְרוּ גַם בֵּן שִׁירָה, מַה שִׁירָה אָמְרוּ?
 "ה' אֲדוֹנֵינוּ מַה אֲדִיר שְׁמֹךְ בְּכָל הָאָרֶץ וְגו', מִפִּי עוֹלָלִים

ויוֹנְקִים וְגו' ה' אֲדוֹנֵינוּ וְגו' (תהלים ת, ב). רבי שמעון בן מנסיא
אומר: לא נאמרה פרשה זו אלא על יצחק בן אברהם לענין
עקדה.

ג. אמר רבי שמעון בן יוחאי: ארבעה דברים היה רבי עקיבא
דורש, ודברי נראין מדבריו. דרש רבי עקיבא (בראשית כא, ט):
”וַתֵּרָא שָׂרָה אֵת בֶּן הַגֵּר הַמִּצְרִית אֲשֶׁר יָלְדָה לְאַבְרָהָם מִצְחָק”
– אין צחוק האמור כאן אלא עבודת פוכבים, שנאמר (שמות
לא): ”וַיֵּשֶׁב הָעָם לְאַכַל וְשָׂתוּ וַיִּקְוֹמוּ לְצַחֵק” – מלמד שהיתה
אמנו שרה רואה את ישמעאל שהיה בונה במסין וצד הנגבים,
ומעלה ומקטיר קטרת לעבודת פוכבים. רבי אליעזר בנו של
רבי יוסי הגלילי אומר: אין צחוק האמור כאן אלא גלוי עריות,
שנאמר (בראשית לט, יז): ”כִּי אֵלֵי הָעֶבֶד וְגו' לְצַחֵק בֵּי”, מלמד
שהיתה שרה אמנו רואה את ישמעאל מכבש את האמות,
ומענה את הנשים. רבי ישמעאל אומר: אין לשון צחוק אלא
שפיכות דמים, שנאמר (שמואל ב ב): ”וַיֵּאמֶר אַבְנֵר אֶל יוֹאָב
וַיִּקְוֹמוּ נָא הַנְּעָרִים וַיִּשְׁחָקוּ לְפָנֵינוּ וְגו' וַיִּקְוֹמוּ וַיַּעֲבְרוּ בְּמִסְפָּר
וְגו', וַיִּחְזְקוּ אִישׁ בְּרֹאשׁ רַעְהוּ וַחֲרָבוֹ בְּצַד רַעְהוּ וַיִּפְּלוּ יַחְדָּיו”;

מלמד שהיתה אמונו שרה רואה את ישמעאל נוטל קשת וחרצים, ומזרק בלפי יצחק שנאמר (משלי כו, יח): "במתלהלה הירה זקים וגו' בן איש רפה את רעהו" וגו'. ואני אומר, חס ושלום, שהיתה בביתו של אותו צדיק שהוא כהן. אפשר מי שנאמר עליו (בראשית יח): "כי ידעתיו למען אשר יצוה" וגו' – יהא בביתו עבודת פוכבים, גלוי עריות ושפיכות דמים! אלא אין צחוק האמור כאן אלא לענין ירושה, שכשנולד אבינו יצחק לאברהם אבינו, היו הכל שמחין ואומרים: נולד בן לאברהם! נולד בן לאברהם! נולד בן לאברהם! נחל את העולם ונוטל שני חלקים! והיה ישמעאל מצחק בדעתו, ואומר: אל תהו שוטים! אל תהו שוטים! אני בכור ואני נוטל שני חלקים! שמתשובת הדבר אתה למד, שנאמר (בראשית כא, י): "כי לא יירש בן האמה" וגו' ורואה אני את דברי מדברי רבי עקיבא.

ד. דרש רבי עקיבא (במדבר יא, כב): "הצאן ובקר ישחט להם ומצא להם". וכי מספיק להם "אם את כל דגי הים יאסף" וגו', וכי הוא מספיק להם, כגון שנאמר (ויקרא יב, ח): "ואם לא תמצא ידה די שח", וכי איזה קשה? זו, או (במדבר כ, י): "שמעו נא

המזורים!"? הני אומר: זו קשה יותר משמעו נא המזורים, אלא
 שפחלל שם שמים בסתר - מחסכין עליו. בגלוי - נפרעין
 מפנו. וזה שבסתר חיסף עליו המקום, רבי שמעון בן אלעזר
 אומר: אף זה שבסתר לא חיסף עליו המקום, שנאמר (במדבר יא,
 כג): "עתה תראה תיקרף דברי אם לא", ואני אומר: חס ושלום
 שתעלה על דעתו של צדיק זה, שיאמר אין המקום מספיק
 לתת לנו ולבהמתנו, אפשר למי שנאמר בו (במדבר יב, ז): "לא
 כן עבדי משה" וגו' תעלה על דעתו שיאמר אין המקום מספיק
 לנו ולבהמתנו? והלא כשהיו ישראל במצרים, נהר נילוס
 מספיק דגים להם ולמצרים, מספיק בהמות להם ולמצרים,
 אלא לענין שנאמר (במדבר יא, ט): "לא יום אחד תאכלון וגו' עד
 חדש ימים", אומר משה לפני הקדוש ברוך הוא: רבנו של
 עולם! כך הגון להם שתתן להם ותמיתם? אומרים לאדם: 'טול
 כפר ורד לשאול?' אומרים לחמור: 'טול פור שעורין ונחתך את
 ראשך?' יהא אומרים עלי ועליך: אין בשר מוצאת? אומר לו:
 וכי הגון להם שיאמרו, אין המקום מספיק לנו ולבהמתנו? אלא
 יאבד הן ואלף ביוצא בהן, ולא תהא ידי קצרה לפני אפלו
 שעה אחת, שנאמר (שם): "ויאמר ה' אל משה תיד ה' תקצר"

וגו'. רבן גמליאל בנו של רבי יהודה הנשיא אומר: אי אפשר לעמוד על תפלתם, אם תתן להם בשר בהמה גסה – יאמרו: בשר בהמה דקה בקשנו! תתן להם בשר בהמה דקה – יאמרו: בשר חיה ועוף אנו מבקשים! אם תתן להם בשר חיה ועופות – יאמרו: בשר דגים וחגבים אנו מבקשים! שנאמר (שם): "הצאן ובקר ישחט להם". השכיבתו רוח הקדש (שם): "עתה תראה היקרד דברי אם לא"; ורואה אני את דברי מדברי רבי עקיבא.

ה. דרש רבי עקיבא הרי הוא אומר (יחזקאל לג, כד): "בן אדם ישבי החרבות האלה" וגו'. והלא דברים קל וחמר, ומה אברהם שלא עבד אלא אלוה אחד, ירש את הארץ, אנו שעובדין אלהות הרבה – אינו דין שנירש את הארץ.

ו. רבי נחמיה אומר: ומה אברהם שלא היה לו אלא בן אחד, והקריבו – ירש את הארץ. אנו שמקריבין בנינו לעבודת פוכבים – אינו דין שנירש את הארץ? רבי אליעזר בנו של רבי יוסי הגלילי אומר: ומה אברהם שלא היה לו במי לתלות – ירש את הארץ, אנו שיש לנו במי לתלות, אינו דין שנירש את הארץ? ואני אומר: ומה אברהם שלא נצטווה אלא מצוה

יחידית – ירש את הארץ, אנו שנצטוינו על כל מצות, אינו דין שנירש את הארץ? תדע, שכן תשמע מתשובה שהנביא משיכן אתה למה, שנאמר (יהונקאל לג, כה): "כה אמר ה' על הים תאכלו וגו' עמדתם על הרבכם וגו' והארץ תירשו". "על הים תאכלו" – זה אכר מן החי. "ועיניכם תשא אלו גלוליקם" – זו עבודת כוכבים. "ודם תשפכו" – זו שפיכות דמים. "עמדתם על הרבכם" – זו ענוי הדין וגזל. "עשיתן תועבה" – זו מששב זכור. "ואיש את אשת רעהו טמאתם" – זו גלוי ערוה. והלא דברים קל וחמר, ומה שבע מצות שנצטוו עליהן בני נח – לא עשיתן לפני, ואתם אומרים נירש את הארץ? ורואה אני את דברי מדברי רבי עקיבה.

ז. דרש רבי עקיבא: הרי הוא אומר (זכריה ח, יט): "כה אמר ה' צום הרביעי וצום החמישי וצום השביעי וצום העשירי" וגו'. "צום הרביעי" – זה תשעה בתמוז, שבו הבקעה העיר, שנאמר: "ביום הרביעי בתשעה לחדש ויחזק הרעב בעיר ולא היה לחם לעם הארץ ותבקע העיר". ולמה נקרא שמו רביעי? שהוא רביעי לחדשים. "צום החמישי" – זה תשעה באב, יום

שנשרף בו בית אלקינו, ולמה נקרא שמו חמישי? שהוא חמישי לחדשים. "צום השביעי" – זה שלשה בתשרי, יום שנתרג בו גדליה בן אחיקם שתרגו ישמעאל בן נתניה. ללמדך, שקשה מיתתן של צדיקים לפני המקום כהרבן בית המקדש, ולמה נקרא שמו שביעי? שהוא שביעי לחדשים. ומי תרגו? ישמעאל בן נתניה, שקשה מיתתן של צדיקים לפני המקום כהרבן בית המקדש. "צום העשירי" – זה עשרה בטבת, יום שבו סמך מלך בבל את ידו על ירושלים, שנאמר (יהוקאל כד, ב): "ויחי דבר ה' אלי בשנה התשיעית בחדש העשירי וגו' בן אדם כתב לך את שם היום את עצם היום הזה סמך מלך בבל אל ירושלים". ולמה נקרא שמו העשירי? עשירי לחדשים, ולמה נכתב באן, ותלא היה ראוי זה לכתב ראשון? אלא לסדר החדשים בתקונן, ואני איני אומר בן, אלא "צום העשירי" – זה חמשה בטבת, שבו באתה שמועה לבני גולה שנאמר (יהוקאל לג, כא): "ויחי בשתי עשרה שנה בעשירי בחמישי לחדש לגלותנו בא אלי הפליט לאמר הכתה העיר", ועשו יום שמועה ביום שרפה, ונראין דברי מדבריו, שאני אומר על ראשון ראשון ועל אחרון אחרון, והוא אומר על

ראשון אחרון ועל אחרון ראשון, אלא שהוא מונה לסדר
חדשים, ואני מונה לסדר פרעניות.

שבת קדש, י"ב טבת

למדת כבוד דף היומי? בבלי: יבמות צא; ירושלמי: תרומות לט

מפסקת סוטה פרק שביעי

א. שבועות העדות ותדינים הנאמר בכל לשון שהן שומעים,
ואמרו לו 'אמן' – הרי אלו תיבין שבועת תדינין, ביצד? הרי מי
שנתתיב שבועה לחברו, אומרין לו: הוי יודע שכל העולם כלו
נודעו פשאמר הקדוש ברוך הוא בסיני (שמות כ, ז): "לא תשא
את שם ה' אלהיך לשוא", וכל עברות שפותרה פתוב בהן:
"נקה", וכאן נאמר "לא ינקה". וכל עברות שפותרה נפרעין
ממנו וממשפחתו ומכל העולם, ויהא עון העולם כלו תלוי בו,
שנאמר (הושע ד, ב): "אלה וכחש וגו' על פן תאכל הארץ", כל

עברות שבתורה נפרעין ממנו, וזו ממנו ומקורבו, שנאמר (קהלת ה, ה): "אל תתן את פיך לחטיא את בשרך", ואין בשרו אלא קרובו, שנאמר (ישעיה נה, ז): "ומבשרך אל תתעלם". וכל עברות שבתורה נפרעין ממנו, וזו נפרעין ממנו ומכל העולם, ויהא עון העולם בלו תלוי בו, שנאמר: "אלה וכחש וגו', ובתיב: "מפני אלה אכלה הארץ על בן תאכל הארץ ואמלל כל יושבי בה", וכל עברות שבתורה, אם יש לו – תולין לו לשנים ושלשה דורות, וזו נפרעין ממנו לאלתר, שנאמר (זכריה ה, ד): "הוצאתיה נאם ה' צבאות ובאה אל בית הגנוב ואל בית הנשבע בשמי לשקר ולנה בתוך ביתו וכלתו ואת עציו ואת אבניו". "הוצאתיה ובאה אל בית הגנוב" – זה הגנוב דעת הבריות שאין לו ממון אצל הברו, ומוענו ומשביעו, וגנוב דעת הבריות. "ואל בית הנשבע בשמי לשקר" – במשמעו. כל עברות שבתורה בממונו, זה בממונו ובגופו, שנאמר (שם): "ולנה בתוך ביתו וכלתו ואת עציו ואת אבניו"; בא וראה, דברים שאין האש והמים מכלה אותן שבועת שקר מכלה אותן, כל עברות שבתורה – בממונו, וזה בממונו ובגופו, שנאמר: "וכלתו ואת עציו" וגו'.

ב. אם אמר: 'איני נשבע' – פותרין אותו מיד, ואם אמר: 'הריני נשבע', העומדים שם אומרים זה לזה (במדבר טו, כו): "סורו נא מעל אהלי האנשים הרשעים האלה".

ג. ומשביעין אותו בשבועה האמורה בתורה, שנאמר (בראשית כד, ג): "ואשביעך בה' אלהי השמים ואלהי הארץ", וכשמשביעים אותו אומרין לו: הוי יודע שלא על דעתך אנו משביעין אותך, אלא על דעת המקום ודעת בית דין, שכן מצינו במשה רבנו, כשהשביע משה את בני ישראל בערכות מואב, אמר להם: לא על תנאי שבלבכם אני משביע אתכם, אלא על תנאי שבלבנו, שנאמר (דברים כמ, יג): "ולא אתכם לבדכם וגו' כי את אשר ישנו פה ואשר איננו פה", אין לי אלא אתכם, מנין לדורות הבאים אחריכם ולגרים שנתוספו עליכם. תלמוד לומר "ולא אתכם לבדכם", אלא (שם): "ואת אשר איננו פה עמנו היום", ואין לי אלא מצות שקבלו מהר סיני, מצוות העתידים להתחדש, כגון מקרא מגלה, מנין? תלמוד לומר (אסתר ט, כז): "קימו וקבלו וגו' ולא יעברו" – קימו מה שקבלו בבר.

ד. ברבת הלל ושמע ותפלה נאמרין בכל לשון. רבי אומר: אומר אני, שאין שמע נאמר אלא בלשון הקדש, שנאמר (דברים ג, ו): "והיו הדברים האלה" וגו'.

ה. ברבת בהנים אלו בשעה שהבהנים אומרים על מעלות האולם. הפל פשרין לעלות במעלות האולם, בין תמימים בין בעלי זומין, בין במשמר שלו בין במשמר שאינו שלו, חוץ ממי שיש בו מום בפניו בידי וברגליו, שלא ישא את פניו מפני שהעם מסתכלין בו, וכשם שנשיאות פנים במקדש – כך נשיאות פנים בגבולין.

ו. מעשה ברבי יוחנן בן ברוקה ורבי אלעזר בן חסמא שבאו מיבנה ללוד, והקבילו את פני רבי יהושע מפקיעין, אומר להם: רבי יהושע: מה חדוש היה בבית המדרש היום? אמרו לו: רבי תלמידך אנו, ומימך אנו שותין. אומר להם: אי אפשר שיהא בית המדרש בלא חדוש, שבת של מי היתה? אמרו לו של רבי אלעזר בן עזריה. אומר להם: ובמה היתה הגדה היום? אמרו לו: בפרשת תקהל (דברים לא, יב): "תקהל את העם האנשים והנשים והטף". אומר להם: מה דרש בה? אמרו לו: רבינו כך

דַּרְשׁ בָּהֶ: אִם אֲנָשִׁים בָּאוּ לְלַמֵּד – נָשִׁים בָּאוּ לְשִׁמוּעַ, **טַפְיִן** לָמָּה בָּאוּ? בְּדִי לְתַן שְׂכָר לְמַבְיֵאֵיהֶן. אָמַר לָהֶם: מִרְגְּלִיּוֹת טוֹבָה הִיְתָה בְיַדְכֶם, וּבְקִשְׁתֶּם לְאֵבֶד מִמֶּנִּי? וְעוֹד אַחֲרַת דַּרְשׁ (דְּבָרִים כו, יז): "אֵת ה' הָאֵמַרְתָּ הַיּוֹם וְה' הָאֵמִירְךָ הַיּוֹם". אָמַר לָהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל: בְּשֵׁם שְׁעֲשִׂיתֶם אוֹתִי חֲטִיבָה אַחַת בְּעוֹלָם הַזֶּה, אַף אֲנִי אֶעֱשֶׂה אֶתְכֶם חֲטִיבָה אַחַת בְּעוֹלָם הַבָּא.

ז. וְעוֹד דַּרְשׁ (קֹהֶלֶת יב, יא): "דְּבָרֵי חֲכָמִים בְּדַרְבּוֹנוֹת וּכְמִסְמָרוֹת נְטוּעִים בְּעֵלְי אֲסָפוֹת נִתְּנוּ מִרוּעָה אֶחָד", לָמָּה נִמְשְׁלוּ דְבָרֵי תוֹרָה לְדַרְכָן מַה דְּרָכָן זֶה מְכוּן אֵת הַפָּרָה לְתַלְמִיחָה, לְהַבִּיא חַיִּים לְעוֹלָם, אַף דְּבָרֵי תוֹרָה מְכוּנִים אֵת לִזְמִידֵיהֶם לְהַבִּיאַם מִדְּרָכֵי מִיתָה לְדְרָכֵי חַיִּים, שְׁנַאֲמַר (מִשְׁלֵי ג, יח): "עֵץ חַיִּים הִיא" וְגו'. אִי מַה דְּרָכָן זֶה מְפַטְלֵטֵל, יְכוּל אַף דְּבָרֵי תוֹרָה בְּנִין? תַּלְמוּד לֹמַר מִסְמָרוֹת, אִי מַה מִּסְמַר זֶה חָסֵר וְלֹא יִתִּיר, אַף דְּבָרֵי תוֹרָה בְּנִין? תַּלְמוּד לֹמַר נְטוּעִים! מַה נְטִיעָה פָּרָה וְרָבָה, אַף דְּבָרֵי תוֹרָה פְּרִין וְרַבִּין. "בְּעֵלְי אֲסָפוֹת" – אֵלּוּ תַלְמִידֵי חֲכָמִים שְׁנַבְּנִסִּין וְיוֹשְׁבֵינֵי אֲסָפוֹת וְעוֹסְקִין בַּתוֹרָה, וְאוֹמְרִים עַל טָמֵא טָמֵא וְעַל טָהוֹר טָהוֹר, עַל טָמֵא בְּמִקוּמוֹ וְעַל טָהוֹר בְּמִקוּמוֹ.

שָׁמַא יֹאמֵר אָדָם בְּדַעְתּוֹ, הוֹאִיל וּבֵית שָׁמַאי מְטַמְּאִין וּבֵית הַלֵּל מְטַהְרִין, אִישׁ פְּלוֹנִי אוֹסֵר אִישׁ פְּלוֹנִי מִתִּיר, הִיאָךְ אָנִי לְמַד תּוֹרָה מֵעֵתָהּ? תִּלְמוּד לֹאמַר "כֻּלָּם נִתְּנוּ מִרוּעָה אֶחָד", אֵל אֶחָד בְּרָאָן, פֶּרָנָם אֶחָד בְּתָכֵן, אֲדוֹן כָּל הַמַּעֲשִׂים בְּרוּךְ הוּא, שֶׁנֶּאֱמַר: "וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֶת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה". "דְּבָרִים" – 'הַדְּבָרִים' – 'אֵלֶּה הַדְּבָרִים', 'כָּל הַדְּבָרִים', כֻּלָּם נִתְּנוּ מִרוּעָה אֶחָד, אַף אֶתָּה עֲשֵׂה אֲזַנְךָ בְּאִפְרָכְסֵת וְעֲשֵׂה לְבָךְ חֲדָרֵי חֲדָרִים, לְכַנּוּם בּוֹ דְּבָרֵי בֵּית שָׁמַאי וְדְבָרֵי בֵּית הַלֵּל, וּקְנֵה לָךְ יָב לְשִׁמוּעַ אֶת דְּבָרֵי מְטַמְּאִין וְאֶת דְּבָרֵי מְטַהְרִין, אֶת דְּבָרֵי אוֹסְרִין וְאֶת דְּבָרֵי מִתִּירִין, אֶת דְּבָרֵי פּוֹסְלִין וְאֶת דְּבָרֵי מְכַשִּׁירִין, אָמַר לָהֶן: אִין דּוֹר יְתוּם שְׂרֵבֵי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה שְׂרֵבֵי בְּתוּכוֹ.

ח. בַּיּוֹמָה שֶׁל עֵץ הָיוּ עוֹשִׂין לוֹ בְּעֲזָרָה, וְהוּא יוֹשֵׁב עָלֶיהָ. רַבִּי אֲלִיעָזָר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: בְּהַר הַבַּיִת, שֶׁנֶּאֱמַר (נְחֻמְיָה ה' א): "וַיִּקְרָא בּוֹ לְפָנָי הַרְחוֹב אֲשֶׁר לְפָנָי שַׁעַר הַמַּיִם מִן הָאוֹר עַד מַחְצִית הַיּוֹם וְגו', וַיַּעֲמֵד עֲזָרָא הַסּוֹפֵר עַל מַגְדֵּל עֵץ אֲשֶׁר עָשׂוּ לוֹ לְדַבֵּר וְגו', וַיִּפְתַּח עֲזָרָא הַסּוֹפֵר לְעֵינָי כָּל הָעָם וְגו', וַיִּבְרַךְ

עזרא את ה' האלהים הגדול ויענו כל העם אמן אמן וגו'.
 ואומר (דברי הימים-ב כג, יג): "ותרא והנה המלך עומד על עמודו
 בפכווא והשרים והחצצרות על המלך" וגו' אותו היום עמדו
 ביהנים בגדרים ובפצרות, וחצוצרות של זהב בידיהם, ותקעין
 ומריעין ותוקעין, כל כהן שאין בידו חצוצרות, אומרין: דומה
 זה שאין הוא כהן. שכר גדול היה לאנשי ירושלים שמשפירין
 חצוצרות בדינר זהב, בו ביום ראה רבי טרפון חגר עומד
 ומתריע בחצוצרות, משם אמרו חגר תוקע במקדש, משום
 רבן גמליאל אומר: באותה שעה נתחיבו ישראל בליה
 שהחניפו לאגריפס המלך.

ט. קורא מתחלה (דברים א, א): "אלה הדברים" עד "שמע והיה
 אם שמוע תשמעו", "עשר תעשר", "וכי תכלה לעשר", רבי
 אומר: לא היה צריך להתחיל מראש הספר, אלא שמע והיה
 אם שמוע תשמעו, עשר תעשר, וכי תכלה לעשר, ופרשת
 המלך, עד שגומר את בליה, ודרשות נדרשות בה וגו' עד סוף
 (דברים כ, ד): "כי ה' אלהיכם החלף עמכם", זה השם שנתון
 בארון שנאמר (במדבר לא, ו): "וישלח אותם משה אלף למטה

לצבא אותם ואת פינחס, מגיד שפינחס משוח מלחמה. וכלי הקדש זה הארון, שנאמר (שם ד, כ): "ולא יבאו לראות כבלע" וגו'. ויש אומרים: אלו בגדי כהונה, שנאמר (שמות כט, כט): "ובגדי הקדש" וגו'. רבי יהודה בן לקיש אומר: שני ארונות היו אחד שיוצא עמון למלחמה, ואחד ששרוי עמון במחנה, זה שיוצא עמון למלחמה, היה בו ספר תורה, שנאמר (במדבר י, לג): "וארון ברית ה' נסע לפניהם" וגו', וזה ששרוי עמון במחנה, זה שהיה בו שברי לוחות, שנאמר (שם יד, מד): "וארון ברית ה' ומשה לא משו מן המחנה".

י. פעמים יוצא ומדבר עמם, אחד בפסוק ואחד במערכי המלחמה שבפסוק, מה הוא אומר? ילך וישמע דברי ביהן במערכי מלחמה, מה הוא אומר (דברים כ, ח): "מי האיש אשר בנה בית חדש ולא חנכו ילך וישוב לביתו", נפל בית ובנאו, הרי זה חוזר, רבי יהודה אומר: אם חדש בו דבר – חוזר. ואם לאו – אין חוזר. רבי אליעזר אומר: אנשי שרון לא היו חוזרין לבתיהן, מפני שהיו מחדשים אותן פעם אחת בשבוע.

יא. (דברים כ, ו): "ומי האיש אשר נטע פֶרֶם ולא חָלְלוּ ילָד ויָשׁוּב לְבֵיתוֹ", אֶחָד הַנוֹטֵעַ אֶת הַפֶּרֶם וְאֶחָד חֲמִשָּׁה אֵילָנֵי מֵאֵכֶל מִחֲמִשַּׁת הַמִּינִין, אֶפְלוּ בַחֲמִשׁ עִירוֹת – הָרִי זֶה חֹזֵר. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אָמַר: אִין לִי בְּמִשְׁמַע אֲלֵא פֶרֶם.

יב. (דברים כ, ז): "ומי האיש אשר אָרַשׁ אִשָּׁה", אֶחָד הַמְאַרֵם וְאֶחָד הַמְיַבֵּם, אֶפְלוּ שׁוֹמֵרֵת יָבָם לַחֲמִשָּׁה אַחִין, וְאֶפְלוּ חֲמִשָּׁה אַחִין שֶׁשָּׁמְעוּ שְׁמוֹת אַחֵיהֶם בַּמִּלְחָמָה – בְּלֵן חֹזְרִין וּבְאִין, אִין לִי אֲלֵא בְנָה בֵיתוֹ וְלֹא חֲנֹכוּ, נָטַע פֶּרֶם וְלֹא חָלְלוּ, אָרַם אִשָּׁה וְלֹא לְקָחָהּ, בְּנָה בֵית וְחֲנֹכוּ, וְלֹא שָׁהָה שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ. נָטַע פֶּרֶם וְחָלְלוּ וְלֹא שָׁהָה שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ. אָרַם אִשָּׁה וְלְקָחָהּ וְלֹא שָׁהָה שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ. מַזִּין שְׂאִין זֵזִין מִמְּקוֹמוֹ? תִּלְמוּד לֹאֹמַר (דברים כד, ה): "כִּי יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה חֹדֶשֶׁת", דְּבַר זֶה בְּכָלֵל הָיָה, וְלָמָּה יֵצֵא? לְחֻקֵּי אֱלֹוֹ, מַה זֶה מֵיַחַד שְׂאֵרֵם אִשָּׁה וְלְקָחָהּ וְלֹא שָׁהָה שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ שְׂאִין זֵז מִמְּקוֹמוֹ – אַף בְּלֵן בֶּן.

יג. לְמִדַּת תּוֹרַת דֶּרֶךְ אֶרֶץ, נְזַדְמָנָה לְאָדָם פְּרָנְסָה יִקַּח לוֹ בֵּית, חֹזֵר נְזַדְמָנָה פְּרָנְסָה לוֹ – יִקַּח לוֹ שְׂדֵה, חֹזֵר, נְזַדְמָנָה – יִקַּח לוֹ אִשָּׁה, שְׁנַאֲמַר (דברים כ, ה): "מִי הָאִישׁ אֲשֶׁר בְּנָה וּמִי הָאִישׁ

אֲשֶׁר נִמְטַע, וּמִי הָאִישׁ אֲשֶׁר אָרֶשׁ אִשָּׁה, וְכֵן שְׁלֹמֹה אָמַר
בְּחֻכְמָתוֹ (מִשְׁלֵי כד, כו): "הֲכֵן בַּחוּץ מְלֹאכְתֶּךָ" וְגו'. "הֲכֵן בַּחוּץ
מְלֹאכְתֶּךָ" – זֶה בֵּית. "וְעֵתְדָה בְּשֹׁדֶה" – זֶה שְׂדֵה. "אַחַר וּבְנִיתָ
בֵּיתֶךָ" – זֶה אִשָּׁה. דְּבַר אַחַר, "הֲכֵן בַּחוּץ מְלֹאכְתֶּךָ" – זֶה מִקְרָא.
"וְעֵתְדָה בְּשֹׁדֶה לָךְ" – זֶה מִשְׁנָה. "אַחַר וּבְנִיתָ בֵּיתֶךָ" – זֶה
מְדָרֶשׁ. דְּבַר אַחַר, "הֲכֵן בַּחוּץ מְלֹאכְתֶּךָ" – זֶה מִקְרָא וּמִשְׁנָה.
"וְעֵתְדָה בְּשֹׁדֶה לָךְ" – זֶה מְדָרֶשׁ. "אַחַר וּבְנִיתָ בֵּיתֶךָ" – אֵלּוּ
הַלְכוֹת. דְּבַר אַחַר, "הֲכֵן בַּחוּץ מְלֹאכְתֶּךָ" – זֶה מְדָרֶשׁ. "וְעֵתְדָה
בְּשֹׁדֶה לָךְ" – אֵלּוּ הַלְכוֹת. "אַחַר וּבְנִיתָ בֵּיתֶךָ" – אֵלּוּ אַגְדוֹת.
דְּבַר אַחַר: "הֲכֵן בַּחוּץ מְלֹאכְתֶּךָ" – אֵלּוּ הַלְכוֹת. "וְעֵתְדָה בְּשֹׁדֶה
לָךְ" – אֵלּוּ אַגְדוֹת. "אַחַר וּבְנִיתָ בֵּיתֶךָ" – זֶה תִּלְמוּד. רַבִּי
אֱלִיעֶזֶר בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹסֵי הַגָּלִילִי אָמַר: "הֲכֵן בַּחוּץ מְלֹאכְתֶּךָ" –
זֶה מִקְרָא, מִשְׁנָה וְתִלְמוּד. "וְעֵתְדָה בְּשֹׁדֶה לָךְ" – אֵלּוּ מַעֲשִׂים
טוֹבִים. "אַחַר וּבְנִיתָ בֵּיתֶךָ" – בֹּא דִרְשׁ וְקַבֵּל שְׂכָר.

יד. (דְּבָרִים כ, ח): "וַיִּסְפּוּ הַשּׁוֹטְרִים וְגו' הִירָא וְרַף הַלְכָב" –
הַמְתִּירָא מִן הָעֵבֶרֶה שְׁפִידוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים מט, ו): "לָמָּה אִירָא
בַּיּוֹם רַע עֹזֵן עַמְבִּי יוֹסֵפִי", דְּבַרֵּי רַבִּי יוֹסֵי הַגָּלִילִי. רַבִּי עֲקִיבָא

אומר: "מי האיש תירא" במשמעו, מה תלמוד לומר לומר שוב "ורד הלכב", שאפלו גבור שבגבורים וחזק שבחוזקים והיה רחמן – היה חוזר, שנאמר (דברים כ, ח): "ולא ימס את לבב אחיו בלבבו". רבי שמעון אומר: כל השומע דברי פהן במערכות מלחמה ואינו חוזר, לסוף שהוא נופל בחרב, ומפיל את ישראל בחרב, ומגלה אותם מארצם, ובאין אחרים ויושבין בארצם, שנאמר (שם): "ואיש אחר יקחנה", יכול דודו ובן דודו, נאמר באן 'אחר' ונאמר להלן 'אחר', מה 'אחר' האמור להלן עובד פוכבים, אף 'אחר' האמור באן עובד פוכבים. שמע שמת אחיו במלחמה, עד שלא נתן במשא – חוזר, משנתן במשא – אין חוזר.

טו. יש יוצאין וחוזרין יוצאין ואין חוזרין, ויש שאין יוצאין כל עקר, כל אלו שאמרו יוצאין וחוזרין – נותנין לפסי העיר, ומספקין מים ומזון למלחמה, ומתקנים את הדרכים, ושאר פלן – אין חוזרין. כל אלו שאמרו אין יוצאין כל עקר, תבונה בית והנכו, ולא שחה שנים עשר חדש. נטע פרום וחללו, ולא שחה שנים עשר חדש, ארס אשה ולקחה, ולא שחה שנים עשר חדש

נד _____ שְׁעוּרִים יוֹמִיִּים לַיָּמֵי שְׁבוּעַ פְּרִשַׁת וַיְחִי תִשְׁעִיָּה

הָלָלוּ – אִין גּוֹתְנִין פְּסֵי הָעִיר, וְאִין מְסַפְקִין מִים וּמְזוֹן לְמַלְחָמָה, וְאִין מְתַקְנִים אֶת הַדְּרָכִים. רַבֵּי יְהוּדָה הָיָה קוֹרֵא לְמַלְחָמַת הָרְשׁוֹת מְלַחְמַת מְצוּהָ, אֲבָל מְלַחְמַת חוּבָה – הַכֹּל יוֹצֵא, אֲפֹלוּ חֶתָן מִחֲדָרוֹ וּבְכֵלָה מִחֲפָתָהּ.

יְהוּדֵי יָקָר!

בְּקַבִּיעוֹת שֶׁל כַּמָּה דְקוֹת בְּיוֹם אַתָּה יְכוּל לְזַכּוֹת לְלַמֵּד אֶת כָּל

שִׁשָּׁה סְדְרֵי הַתּוֹסֵפְתָא!!!